

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARDİN VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**MARDİN İLİ 2019 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
MARDİN VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

MARDİN - 2020

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	2
A.1. HAVA KALİTESİ	2
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLİTİCİLER	5
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	8
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	8
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	8
A.5. GÜRÜLTÜ	11
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	11
A.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	13
B. SU VE SU KAYNAKLARI	14
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	14
B.1.1. Yüzeysel Sular	14
B.1.1.1. Akarsular	14
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	14
B.1.2. Yeraltı Suları	15
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	16
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	16
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	18
B.3.1. Noktasal kaynaklar	18
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	18
B.3.1.2. Eysel Kaynaklar	18
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	18
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	18
B.3.2.2. Diğer	18
B.4. DENİZLER	19
B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu	19
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	19
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	19
B.5.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	19
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	20
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	20
B.5.2. Sulama	21
Mardin İli Kırsal Kalkınma Destekleri Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Programı kapsamında faydalanan kişi sayısı ve alan bilgileri aşağıda tabloya halinde bildirilmiştir.	21
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	21
B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	22
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	22
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	23
B.5.5. Rekreasyonel Su Kullanımı	23
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	23
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri	23
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	27
B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	27
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	28
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	28
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	28
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi	29

<i>B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar</i>	29
<i>B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği</i>	29
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	30
C. ATIK	31
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ)	31
C.2. HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	33
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	33
<i>C.3.1. Eğitimler</i>	33
<i>C.3.2. Atık Getirme Merkezleri</i>	33
<i>C.3.3. Atık Miktarları</i>	34
<i>C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı</i>	35
<i>C.3.5. Ekipman</i>	35
<i>C.3.6. Kompost</i>	36
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	36
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	39
C.6. ATIK MADENİ YAĞLAR	40
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	41
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	42
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	42
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	43
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	45
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	45
<i>C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları</i>	46
<i>C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül</i>	47
<i>C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları</i>	47
C.13. TIBBİ ATIKLAR	47
C.14. MADEN ATIKLARI	48
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	48
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	50
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	50
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	50
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	51
D.1. FLORA	51
D.2. FAUNA	53
D.3. ORMANLAR VE MİLLİ PARKLAR	57
<i>D.3.1. Ormanlar</i>	57
<i>D.3.2. Milli Parklar</i>	57
<i>D.3.3. Tabiat Parkları</i>	57
D.4. ÇAYIR VE MERA	57
D.5. SULAK ALANLAR	58
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	58
<i>D.6.1. Tabiat Anıtları</i>	58
<i>D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları</i>	58
<i>D.6.3. Anıt Ağaçlar</i>	59
<i>D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri</i>	59
<i>D.6.5. Doğal Sit Alanları</i>	60
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	61
E. ARAZİ KULLANIMI	62
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	62

E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	64
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	64
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	67
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	67
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	69
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	70
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	71
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	71
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	72
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	72
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	73
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	73
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	74

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri.....	3
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	4
Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	4
Çizelge A.4 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri.....	5
Çizelge A.5 – Mardin ilinde 2019 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	7
Çizelge A.6 - 2019 yılında Mardin ilindeki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	8
Çizelge A.7 – Mardin ilinde 2019 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	9
Çizelge 8 - Mardin ilinde 2019 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	11
Çizelge B.9 – Mardin ilinin akarsuları	14
Çizelge B.10 - Mardin ilinde mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	15
Çizelge B.11 – Mardin ilinin yeraltı suyu potansiyeli.....	15
Çizelge B.12 – Mardin ilinde 2019 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları.....	16
Çizelge B.15 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	26
Çizelge B.16 – Mardin ilinde 2019 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	27
Çizelge B.17 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	27
Çizelge B.18 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu	28
Çizelge B.19 - Mardin ilinde 2019 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	28
Çizelge B.20 – Mardin ilinde 2019 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	29
Çizelge B.21 – Mardin ilinde 2019 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb).....	29
Çizelge B.22 - Mardin ilinde 2019 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları	30
Çizelge C.23 – Mardin ilinde 2019 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri	32
Çizelge C.24 – 2019 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi.....	33
Çizelge C.25 – 2019 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler	33
Çizelge C.26 – 2019 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri.....	33
Çizelge C.27 – 2019 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	34
Çizelge C.28 – 2019 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı	35
Çizelge C.29 – Mardin İli 2019 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar.....	36
Çizelge C.30 – Mardin 2019 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri .	36
Çizelge C.31 - Mardin ilinde 2018 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*	36
Çizelge C.32 - 2019 yılında Mardin ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı	37
Çizelge C.33- 2019 yılında Mardin ilinde kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	37
Çizelge C.34 - 2019 yılında Mardin ilinde ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	37

Çizelge C.35 – 2019 yılında Mardin ilinde Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu	38
Çizelge C.36 - 2019 yılında Mardin ilinde Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum	38
Çizelge C.37 – Mardin ilinde 2018 yılında atık işleme ve miktarı*	39
Çizelge C.38 – Mardin ilinde 2018 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları*	40
Çizelge C.39 – Mardin ilinde 2018 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler*	41
Çizelge C.40 – Mardin ilinde yıllar itibariyle toplanan atık akü miktarı (kg)*	41
Çizelge C.41 - Mardin ilinde yıllar itibariyle toplanan atık pil miktarı (kg)*	41
Çizelge C.42 – Mardin ilinde 2018 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler.....	42
Çizelge C.43 – Mardin ilinde 2018 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler*	42
Çizelge C.44 – Yıllar itibariyle Mardin ilinde geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	43
Çizelge C.45 – Mardin ilinde 2019 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	45
Çizelge C.46 - Mardin ilinde 2019 yılı hurdaya ayrılan araç sayısı	45
Çizelge C.47 – Mardin ilinde 2018 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri	46
Çizelge C.48 – Mardin ilinde 2019 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi	47
Çizelge C.50 – 2019 yılında Mardin ili sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	48
Çizelge C.51 - Mardin ilinde yıllara göre tıbbi atık miktarı	48
Çizelge C.53 – 2019 yılı itibariyle Mardin ilinde bulunan atık işleme tesisi sayısı	49
Çizelge Ç.54 – Mardin ilinde 2019 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	50
Çizelge Ç.55 – Mardin ilinde 2019 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	50
Çizelge E.56 – Mardin ilinde arazi kullanım sınıflandırması	63
Çizelge F.57 – Mardin İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2019 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı	67
Çizelge F.58 –Mardin ilinde 2014-2019 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	69
Çizelge F.59 – Mardin ilinde 2019 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları	69
Çizelge G.60 - Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı	71
Çizelge G.61 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	72
Çizelge G.62 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	72

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1 - Mardin ilinde 2019 yılında Mardin Hava Kalitesi Ölçüm istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	10
Grafik A.2 - Mardin ilinde 2019 yılında Mardin Hava Kalitesi Ölçüm istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	10
Grafik A.3 – Mardin ilinde 2019 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı	11
Grafik B.5 - Mardin ilinde 2019 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	20
Grafik B.6 – Mardin ilinde 2018 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı (Marsu Genel Müdürlüğü, 2018 “ <i>Güncel verilere ulaşılamadığından eski veriler tekrarlanmıştır.</i>)..	22
Grafik B.7 – 2019 yılında Mardin ilinde kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı	24
Grafik B.8 – 2019 yılında Mardin ilinde atıksu arıtma tesisi ile hizmet edilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı	24
Grafik C.11 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu verilerine ulaşılamamıştır. (Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020).....	31
Grafik C.13 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	34
Grafik C.14 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı	35
Grafik C.15 – Yıl bazında Mardin ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı	37
Grafik C.16 – Yıl bazında Mardin ilinde bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	38
Grafik C.17 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi.....	39
Grafik C.18 – Yıllar itibariyle Mardin ilinde atık madeni yağ toplama miktarları &*	40
Grafik C.19 – Mardin ilinde yıllar itibariyle atık akü toplama ve geri kazanım miktarı (kg)*	41
Grafik C.20 – Yıllar itibariyle Mardin ilinde geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	43
Grafik C.21 - Mardin ilinde yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)	44
Grafik C.22 - Yıllar itibariyle Mardin ilinde AEEE işleyen tesis sayısı	44
Grafik E.25 – Mardin ilinde 2019 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	62
Grafik F.26 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	68
Grafik F.27 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı.....	68
Grafik F.28 – Mardin ilinde 2019 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	70
Grafik G.29 – Mardin ilinde ÇŞİM tarafından 2019 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	71
Grafik G.30 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	72
Grafik G.31 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı.....	73

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1 – Mardin ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri.....	9
Harita E.3 – Mardin ilinin Çevre Düzeni Planı	66

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim C.2 - Yerli adı ikşut olan küsküt otu	53
Resim D.3 - Çizgili Sırtlan	56

GİRİŞ

Fırat ve Dicle arasında, Mezopotamya Bölgesinde bir dağın tepesinde kurulmuş olan Mardin, Yukarı Mezopotamya'nın en eski şehirlerinden birisidir. M.Ö. 4500' den başlayarak klasik anlamda yerleşim gören Mardin, Subari, Sümer, Akad, Babil, Mitaniler, Asur, Pers, Bizans, Araplar, Selçuklu, Artuklu, Osmanlı Dönemi'ne ilişkin birçok yapıyı bünyesinde harmanlayabilmiş önemli bir açık hava müzesidir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bir sınır İli olan Mardin 8891 km² yüzölçümü ile Türkiye topraklarının % 1,1'lik bir kısmını oluşturur. Batıda Şanlıurfa, kuzeyde Diyarbakır, doğuda Batman, Şırnak ve Siirt, güneyde ise Suriye Devleti ile komşu olan Mardin 36 55-38-51 kuzey enlemleri ve 39 56-42-54 doğu boylamları arasında yer alır. İl merkezinin denizden yüksekliği yaklaşık 1.083 metredir.

Mardin ilinin ilçeleri sırayla şöyledir; Artuklu, Dargeçit, Derik, Kızıltepe, Mazıdağı, Midyat, Nusaybin, Ömerli, Savur ve Yeşilli'dir.

Mardin İli Nüfusu 2018 yılında 739.770 iken, 2019 sonu itibariyle 746.795 kişi sayısına ulaşmıştır. İl, Akdeniz iklimine benzer özellikler taşır. Yazlar çok sıcak ve kurak, kışları ise bol yağışlı ve ılımandır. Mardin'de kış mevsiminde oluşan yüksek basınç alanı kış aylarında soğuk geçmesine yol açar. Bir yandan güneydeki çöl ikliminin etkisi altında bulunması (Basra Alçak Basıncı), diğer yandan kuzeydeki yüksek dağların serin hava kütlelerinin bölgeye girmesine mani olması sebebiyle ilin ovalık kesiminde yazlar çok sıcak geçer. İlin kuzey kesiminde zaman zaman kara iklimine benzer özellikler görülür. Mardin'in iklimini ova ve dağ kesimi olarak iki şekilde değerlendirmek mümkündür. İki kesimdeki farklılık yağış, sıcaklık ve rüzgar değerlerinde ortaya çıkar. Ova kesiminde yazlar çok sıcak geçer, kışlar ise ılıman ve yağmurludur. Bu kesimde az miktarda ve kalıcı olmayan kar yağışları görülür. Dağ kesiminde ise yazları ovaya nispeten daha serin, kışlar ise şiddetli rüzgar, bol yağmur ve kar yağışlı geçer. Mardin, ilçeleri ve komşu illerden rüzgar hızının ve yağış miktarının yüksekliği; nem ve sıcaklık değerlerinin düşüklüğü ile dikkat çekici bir farklılık gösterir. İlin 2018 yılı nüfusu 739.775 iken 2019 yılı sonu itibariyle 746.795 olarak artış göstermiştir. Gelişen ve genişleyen İlin Turizm alanındaki atılımları da dikkat çekicidir.

İl Müdürlüğümüzün çevre kısmı Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü ile ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü olmak üzere iki şube olarak yapılandırılmıştır. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü 8 personel ile ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü ise 1 mühendis, 1 uzman, 1 tekniker 3 personel ile hizmet vermektedir.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2019 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1’te verilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2018 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	380	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	150	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	260	250	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	44	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	60	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	44	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,6	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	8	7	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.2' de verilmektedir.

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirlenmeler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.4 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri (ÇŞİM, 2020)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri		
Asit Üretim Tesisleri	1	2
Atık Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisleri	1	1
Cam Üretim Fabrikaları		
Çimento	1	2
Demir - Çelik ve Metalurji Fabrikaları		
Doğalgaz Çevrim ve Termik Santraller		
Gıda Fabrikaları		
Gübre Fabrikaları		
Kağıt Fabrikaları		
Kimya Fabrikaları		
Kireç Fabrikaları		
Lastik Üretim Tesisleri		
Otomotiv		
Petrol ve Petrokimya Tesisleri		
Şeker Fabrikaları		
Tekstil Fabrikaları		
TOPLAM	3	5

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı

partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO₂), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO₂' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO₂ gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO₂ kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀ -10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO' e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NOX (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NOX, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

İlimizde, özellikle ısınma amaçlı olarak fosil yakıtların kullanımının her ne kadar son yıllarda artış gösterdiyse de İlimizde doğal gaz kullanımına geçiş işlemlerinin hızlandırılmış ve yaygınlık kazanmış olması şehrimizdeki hava kirliliğinde fark edilebilir iyileşmeler meydana gelmiştir. Geçmiş yıllarda hava kirliliğine neden olan ısınma kaynaklı faktörlerin başında İlimizde Sosyal Yardımlaşma Vakfı Genel Müdürlüğüne fakir ailelere dağıtılan kömür iken, doğalgazın yaygınlaşması ile birlikte bu oran kümülatif değerlendirmelerde etkisinin azaldığı görülebilmektedir.

Suriye sınırı bulunan İlde zaman zaman çöl kaynaklı fırtınalar sonucu ciddi anlamda toz bulutları oluştuğu gözlenmektedir. Hava kirliliği hesaplamalarında bu etki ile İldeki yoğun inşaat çalışmaları kaynaklı etkilerin de hesaba katılması gerekmektedir.

İlimizde evsel olarak ısınmada kullanılan yakıtların özellikleri Çizelge A.5'de verilmektedir.

Çizelge A.5 – Mardin ilinde 2019 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb. Md. 2020
Akmercan Mardin Doğalgaz, 2020)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (m ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	OSB Fabrikalar	Yerli Kömür	1715,720	OSB Fabrikalar	1588119,3	---	---

	Tüketim Miktarı (ton)		Tüketim Miktarı (m³)		Tüketim Miktarı (m³)		
Konut	81600,19		25407,885		----		
Sosyal Yardımlaşma Vakfı	14.617		----		----		

İlimizde 2019 yılı sonu itibariyle 13 adet (1 adet mobil) egzoz emisyon ölçüm istasyonu hizmet vermekte olup ölçümü yapılan araç sayıları aşağıda tabloda belirtilmiştir

Çizelge A.6 - 2019 yılında Mardin ilindeki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı (Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb. Md. 2020)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
2019 Yılı Sonu İtibariyle Yetki Belgesi bulunan Firma Sayısı : 13(12+1 adet mobil)	74.157	Veri elde edilemedi.

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

İlimizde hava kalitesinin kontrolü kapsamında İlimiz Mahalli Çevre Kurulu, yakıt kalitesi ve standartlarının birliktelik oluşturulması ve kirlilik ile mücadele bağlamında karara bağlayarak denetim konusunda birçok Kurumu görevlendirdi. İlimizde, yapı projelerinde öncelikle doğalgaz kullanımı teşvik edildiği ile satış amacı ile getirilen kömür denetimleri ve şikâyet durumlarında kömür kazanlarında denetimler gerçekleştirilmiştir. Endüstriyel kaynaklı hava kirliliği ile mücadele kapsamında tesis ve işletmelerin her türlü resmi iş ve işlemleri öncesinde ÇED ve Çevre İzinleri kapsamında sorgulanması yönünde Kurumlar arası işbirliği sağlanması doğrultusundaki çalışmalara devam edilmektedir.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü veri üretmemiştir.

A.4. Ölçüm İstasyonları

İlimizde bir adet hava kalitesi ölçüm istasyonu mevcuttur. İstasyonumuz yer bulduru haritası aşağıda gösterilmiştir.

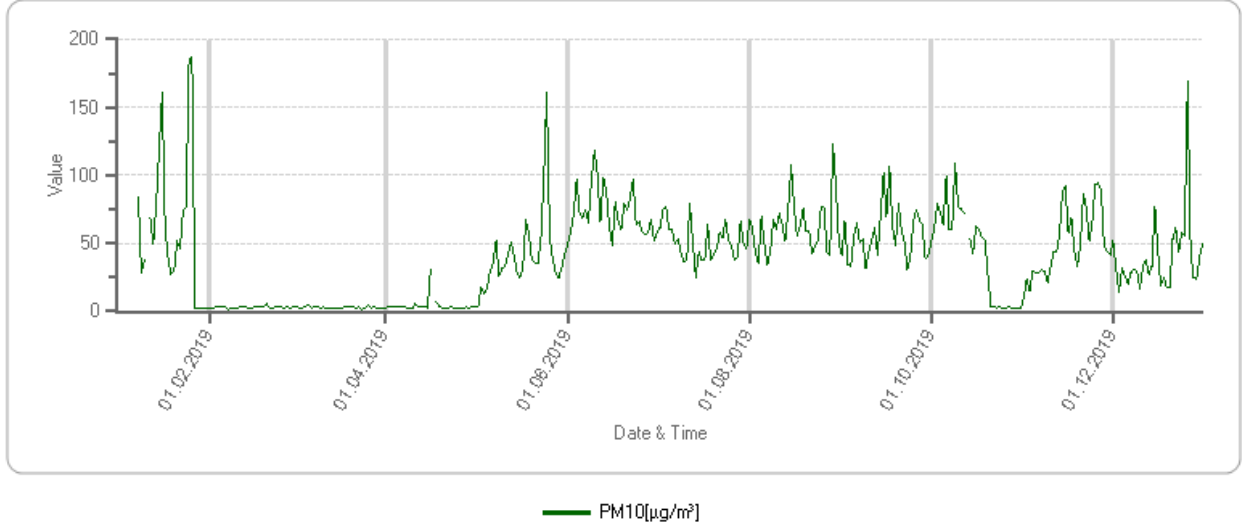
Harita A.1 – Mardin ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

Çizelge A.7 – Mardin ilinde 2019 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Merkez	37° 18' 59" , 40° 43' 37"	X					X

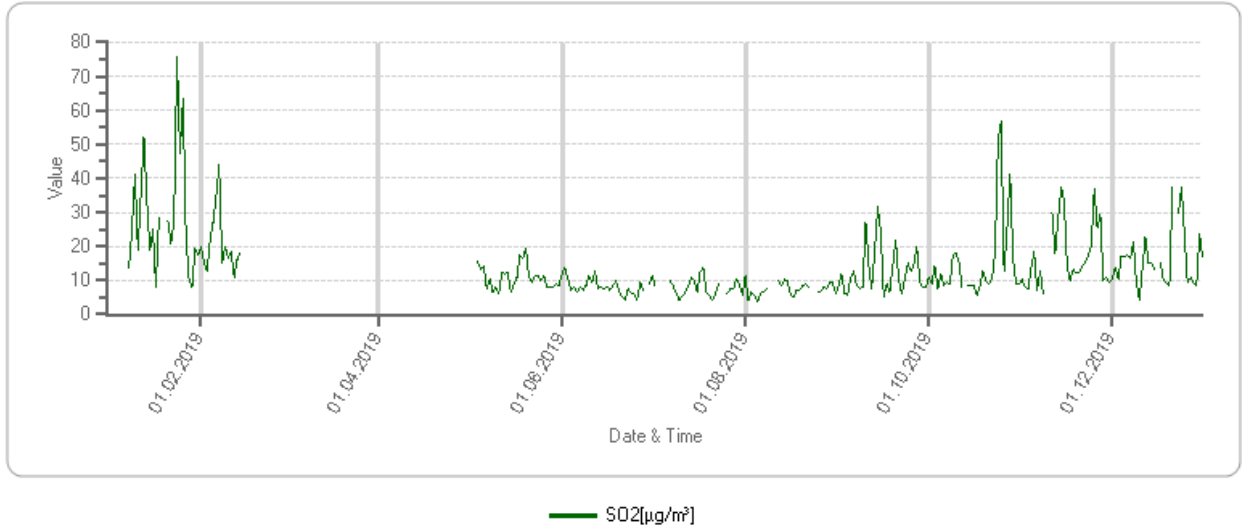
(<http://laboratuvar.cevre.gov.tr/Default.ltr.aspx>, Ulusal Hava İzleme Ağı ; 2020 İnternet Erişim tarihi: 16/02/2020)

İstasyon:Mardin Periyodik:01.01.2019 00:00 - 31.12.2019 00:00 Rapor Türü:AVG

Grafik A.1 - Mardin ilinde 2019 yılında Mardin Hava Kalitesi Ölçüm istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2020)

İstasyon:Mardin Periyodik:01.01.2019 00:00 - 31.12.2019 00:00 Rapor Türü:AVG

Grafik A.2 - Mardin ilinde 2019 yılında Mardin Hava Kalitesi Ölçüm istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2020)

Çizelge 8 - Mardin ilinde 2019 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değer aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)
(havaizleme.gov.tr, 2020)

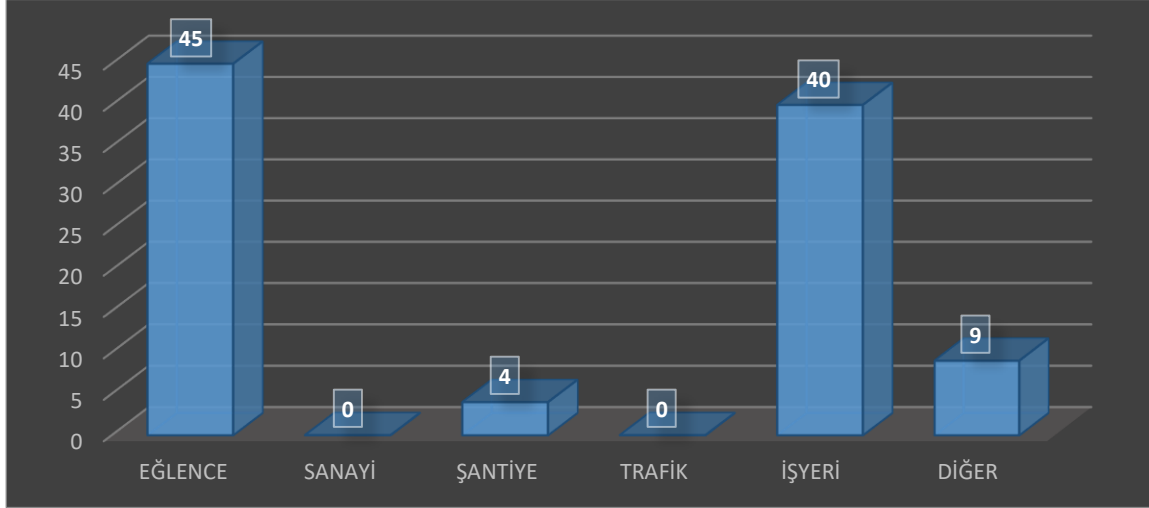
İSTASYON ADI	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	29,03	0	61,67	11	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Şubat	20,81	0	2,92	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Mart	---	---	2,94	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Nisan	---	---	4,14	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Mayıs	10,84	0	10,06	8	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Haziran	8,24	0	73,36	28	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Temmuz	8,06	0	51,53	17	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Ağustos	7,63	0	62,60	21	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Eylül	12,54	0	56,70	19	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Ekim	15,39	0	42,23	17	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Kasım	17,20	0	50,60	12	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Aralık	16,10	0	39,92	7	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

*AGS: Sınır değerini aşıldığı gün sayısı

A.5. Gürültü

Gürültü denetimi konusunda yetki devri yapılmamıştır.

Ayrıca İl Müdürlüğüne ulaşan gürültü şikâyetlerinin konu bazında dağılımı Grafik A.1’de verilmiştir. İl Müdürlüğümüze ulaşan gürültü şikâyetlerinin konusunda 2872 sayılı Çevre Kanunu gereği ani denetimler yapılarak gerekli uygunsuzluğun ya da ihlalin tespit edilmesi durumunda idari işlemler uygulanmaktadır.

Grafik A.3 – Mardin ilinde 2019 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd. 2020)

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu

Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik”in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür.

Bilindiği üzere, sera gazı emisyonu kontrolü ve iklim değişikliğine uyum konusunda 2011- 2023 yıllarına yönelik stratejik ilkeleri ve hedefleri içeren Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı (İDEP) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla hazırlanarak Temmuz 2011’de yayımlanmıştır. Bu kapsamda, İlimizde sadece Mardin Belediyesinin İklim Değişikliği Eylem Planı’nda bulunan sektörel hedefleri 2019 yılında da devam etmiştir.

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “ Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd. 2020)

A.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde spesifik olarak hava yönetimi konusunda yapılan bir çalışma olmamakla beraber, Sanayi tesislerinin çevre izni almaları, ısınmada doğal gaz kullanımının teşvik edilmesi gibi konularda meri mevzuat kapsamında çalışmalar sürdürölmektedir.

Kaynaklar

-havaizleme.gov.tr

-Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb. Md. 2020

-Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı; 2020

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Buğur Çayı : İlimiz Derik İlçesinin Buğur Köyü'nün yakınlarında bir kaynaktan doğmaktadır.

Çağçağ Suyu : İlimiz Midyat ve Nusaybin İlçeleri arasında Dali Köyünün güneyinde iki ayrı kaynaktan çıkan Aksu (Beyazsu) ile Karasu'nun birleşmesi ile Çağ Çağ Suyu oluşmaktadır. Bu su üzerinde kurulan baraj ile yörenin içme ve sulama suyu ihtiyacı temin edilmektedir.

Savur Çayı : İlimiz Savur İlçesinin Suçi Köyünden çıkmaktadır. Bu su, Savur İlçesinin hayat kaynağıdır. Çayın geçtiği yerlerdeki kavaklık ve bahçelik, bu su ile sulanmaktadır.

Zerkan Çayı: Mardin İlinin batısında, Erdem Köyü yakınlarından doğan Gümüş Suyu, önce güneydoğuya sonra güneybatıya doğru akar. Kızıltepe'den geçtikten sonra batıya yönelen çay, Akdoğan (Arrade) Köyünün güneyinden Suriye Devleti sınırlarına girer. Söz konusu Akarsu iklim değişikliği ve yağışların azlığı sonucu kuru dere niteliği kazanmış olup, kış aylarında mevsimsel akış göstermektedir.

Çizelge B.9 – Mardin ilinin akarsuları

(DSİ 10. Bölge Müdürlüğü, 2020)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
BUĞUR ÇAYI	53,65	53,5	1,201	Büyük Cırcıp Deresi (Fırat Nehri)	
ÇAĞÇAĞ SUYU	103	103	9,770	Fırat Nehri	Sulama, enerji, içme suyu
ZERKAN ÇAYI	62	62	1,490	Fırat Nehri	

İlimiz Nusaybin İlçesinde Çağçağ Suyu üzerinde balık çiftlikleri bulunmaktadır. Kapasiteleri 20-49 ton/yıl arası değişen bu çiftlikler balık yetiştiriciliği yaptıkları gibi bölgenin mesire alanı olması nedeniyle halka restoran hizmeti de vermektedir. Bu çiftliklerde sadece tatlı su alabalığı yetiştirilmektedir.

Benzer şekilde küçük kapasiteli olarak Savur Çayı üzerinde de balık yetiştiriciliği yapılmaktadır.

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

İlimizde doğal göl bulunmamaktadır. Fakat akarsuların üzerinde yapılmış bir baraj ile 4 adet gölet bulunmaktadır.

Nusaybin İlçesi Çağ Çağ Suyu üzerinde kurulan Çağ Çağ Barajı İlimizde yapılan ilk yapay su

birikintisidir. Nusaybin İlçesine yaklaşık 30 km’lik bir alanda yöre halkının rağbet ettiği bir mesire alanı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Regülatür Piknik Sahası mevcut olup, yaklaşık 130 dekarlık bir alandır. Bu piknik sahası Nusaybin halkının sıcak geçen yaz aylarında dinlendikleri alanlardan bir tanesini oluşturmaktadır. Nusaybin ilçesinin can damarını oluşturan Çağ Çağ barajı içme suyu, tarım sulaması ve enerji üretiminde kullanılmaktadır. Ayrıca, Derik İlçesinde Yıldız Gölet’i ve Şerif Baba Gölet’i bulunmaktadır.

Çizelge B.10 - Mardin ilinde mevcut göl, gölet ve rezervuarlar

(DSİ 10. Bölge Müd., 2020)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Yıldız	Toprak dolgu	2 773 000	221	2018 yılında yaşanan feyzan sonucu yıkılmıştır.	Hayvan İçme Suyu Sulama Suyu Temini
Şerifbaba	Toprak dolgu	1 971 000	120	1 968 800	İçme, Kullanma ve Sulama Suyu Temini
Hanok Sulaması	Kaynak	--	250	779 000	Sulama Suyu Temini
Dumluca Barajı	Kaya topuklu toprak dolgu	38 230 000	1860	6 237 000	Sulama Suyu Temini

B.1.2. Yeraltı Suları

İlimiz içme suyu ihtiyacı olarak kaynak suları, yeraltı suları ve kısmen yüzeysel sulardan karşılanmaktadır

Çizelge B.11 – Mardin ilinin yeraltı suyu potansiyeli

(DSİ 10. Bölge Müdürlüğü, 2020)

(Sondaj Kuyusu, 2019 yılı)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
İçme-Kullanma	9,22
Sanayi	4,79
Sulama	467,13
Toplam Çekilen Su	481,14

Mardin İli 2019 yılı sonuna kadar tahsis edilen toplam yeraltı suyu miktarı; İçme-kullanma, Sanayi, Sulama için **481,14** hm³/yıldır.

Mardin ili genelinde Midyat formasyonu Kireçtaşları, Volkanik Bazaltlar ve Alüvyon dere yatağı malzemeler akifer özelliği göstermektedir.

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İlimizde endüstri yoğun olarak Organize Sanayi Bölgesinde bulunmaktadır. Mardin Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü'ne ait Endüstriyel Atıksu Arıtma Tesisi o bölgedeki işletmelerden kaynaklı atıksuların arıtılmasında önemli rol oynamakta olup, Büyükşehir Belediye Başkanlığına ait Atıksu Arıtma Tesisi alt yapısına deşarj edilirken Tesisin kirlilik yüküne de dengeleme yolu ile katkı sağlamaktadır.

Mardin ili Organize Sanayi Bölgesi Atıksu Arıtma Tesisi Deşarj Bilgileri (Mardin Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü; 2020)

Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
1200	Endüstriyel(Fiziksel Arıtma+Kimyasal Arıtma+Biyolojik Arıtma	0.8Ton/Gün	MARDİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANALİZASYON ŞEBEKESİ	37° 15' 40'' 40°39'58,80''

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlimizde Belediye Başkanlıklarına ait iki adet atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Çevre izin süreçleri son aşamalarına gelmiş olan arıtmalardan Kızıltepe İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi deşarj koordinatı; 37.18024505, 40.152070484 Yeşilli İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi deşarj koordinatı ise 37.28032123, 40.84688941 olarak bildirilmiştir. Ayrıntılara "B.6" bölümünden ulaşılabilir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlgili Kurumdan 2019 yılına ait veriler talep edildiği halde veri üretilememiştir. Ancak 2019 Yılı Çevre Durum Raporunda bu husus ile ilgili olarak aşağıdaki kayıt yer almaktadır.

İldeki toplam tarım alanlarının %44,2'lik (150.000 ha) kısmı sulu tarım arazisi; %52,4'lük (162.783) kısmı ise kuru tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Sulama yapılan alanlarda basınçlı sulama ve salma sulama yöntemleri kullanılmaktadır. (Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü; 2020)

B.3.2.2. Diğer

İl genelinde vahşi depolama sahalarımız bulunmaktadır. Ancak şehir merkezlerine ve yer üstü su kaynaklarına uzaklığından dolayı doğrudan bir yayılım söz konusu değildir.

Dargeçit ilçesi saray mahallesi sınırları içinde kısmetli yolu üzeri, Ömerli İlçesi yeni mahalle Sınırları içerisinde, Midyat ilçesi ışıklar mahallesi Cizre caddesi üzerinde vahşi depolama sahaları bulunmaktadır. Döküm yapılan alanlar yer üstü ve yer altı kaynaklarına uzaktır.

İlimiz genelinde vahşi depolama sahaları ve bu sahalardan etkilenen yerüstü / yer altı su kaynakları tablosu elde edilen veriler ışığı ve sınırlaması altında aşağıda yer almaktadır.

İlimizde 2019 Yılı Vahşi Depolama Sahaları		
Ait Olduğu Belediye	Vahşi Depolama Sahası Mevki / tapu bilgileri vs.	Etkilenen Yerüstü/Yeraltı su kaynak isimleri
Derik	Zeytinpınar 529/1	.
Mazıdağı	Gündoğan360/184	
Savur	Gazi 101/1	
Dargeçit	Saray 441/3	Kurumuş dere yatağı (Her hangi bir etkilediği kaynak
Midyat	Işıklar 380/120	
Ömerli	Yeni 124/103	-

B.4. Denizler

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

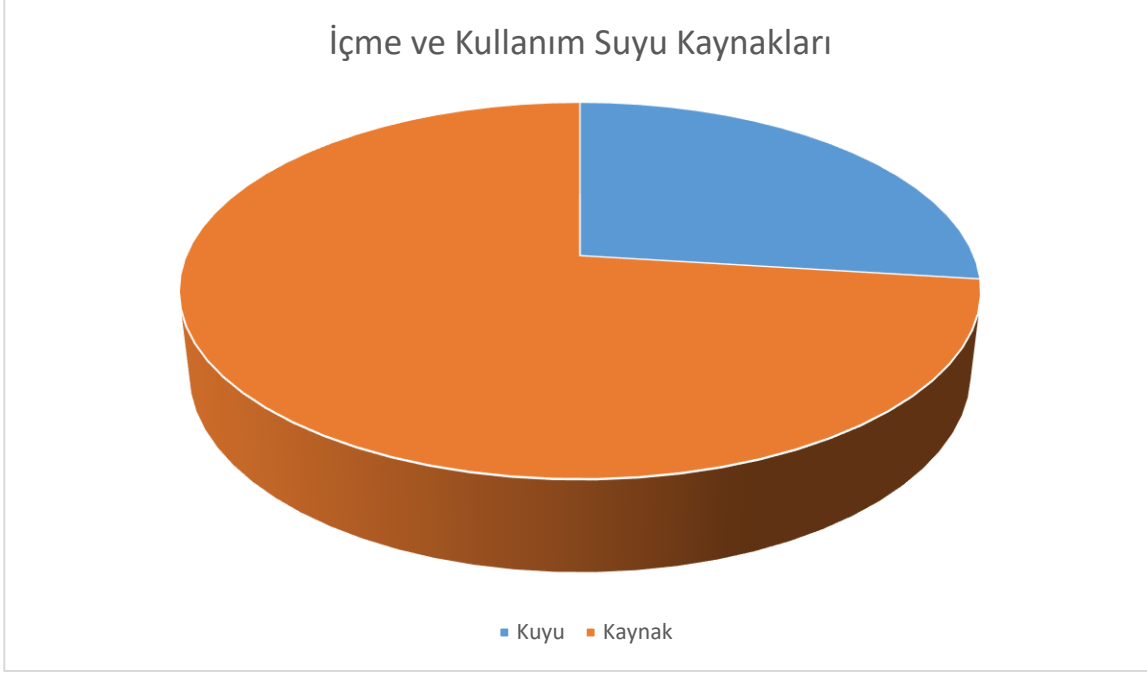
İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile 10 İlçe ve Bağlı mahallelere Mardin Büyükşehir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından hizmet verilmektedir. İçme ve kullanma suyu şebekesi ile 838.778 Vatandaşımız ayrıca 89.641 Suriye vatandaşına hizmet verilmektedir.

Grafik B.4 - Mardin ilinde 2019 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu artırım tesisi mevcudiyeti

Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı 19.520.784 m³ su içme suyu ve sanayi de kullanılmaktadır. Ayrıca Derik ilçemizde aktif durumda olan antma tesisimizde 2019 yılı içerisinde **2.532.801 m³** su antılıp şebekeye verilmiştir.
(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Koyunlu ve Sultan köy sahalarında açılmış sondaj kuyularından şehir merkezine su iletilmektedir. Kentin içme suyu ihtiyacı Beyazsu Kaynağından sağlanmaktadır. Kaynaktan Mardin Merkez için tahsis edilen su miktarı 450 l/sn (14,2 hm³/yıl) dir. DSİ tarafından 18.11.2016 tarihinde kaynak debisi 4117 l/s olarak ölçülmüştür.
(DSİ 10. Bölge Müdürlüğü,2020)

Beyazsu Kaynağı, Dereyanı Kaynağı, Hanok Kaynağı, Hırhırok Kaynağı ve Ayndere Kaynağı İçme Suyu temini aktif olarak kullanılmaktadır. Yıllık 53.543.808 m³ su temini sağlanmaktadır.
(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

B.5.2. Sulama

Mardin İli Kırsal Kalkınma Destekleri Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Programı kapsamında faydalanan kişi sayısı ve alan bilgileri aşağıda tabloya halinde bildirilmiştir.

Sıra No	Sulama Çeşidi	Proje Sayısı	Sulanan Alan (Ha)
1	Damla Sulama	1.077	15.387
2	Yağmurlama Sulama	302	2.645
3	Tamburlu Yağmurlama Sulama	1	2
4	Güneş Enerjili Damla Sulama	7	47
	Genel Toplam	1.387	18.081

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü; 2020)

İşletmeye Açılan Sulama Alanı Net (ha) : 2 451 ha

Sulanan Arazi Miktarı: 1 194 ha (2019 Yılı)

İşletmede olan bütün sulama tesislerinde salma sulama yöntemi kullanılmaktadır.

(DSİ 10. Bölge Müdürlüğü,2020)

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlgili Kurumdan 2019 yılına ait veriler talep edildiği halde veri üretilmemiştir. Ancak 2019 Yılı Çevre Durum Raporunda bu husus ile ilgili olarak kayıt altındaki aşağıdaki veriler burada tekrarlanmıştır. Şöyle ki;

İldeki toplam tarım alanlarının %44,2'lik (150.000 ha) kısmı sulu tarım arazisi; %52,4'lük (162.783) kısmı ise kuru tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Sulama yapılan alanlarda basınçlı sulama ve salma sulama yöntemleri kullanılmaktadır.

İlimizde kuyu durumu; Kuyu derinliği 145-467 m Kuyu debisi 3-20 lt/sn

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü; 2020)

2019 yılında fiili olarak sulanan 1.194 ha alan için toplam olarak 8.984.800 m³ su şebekeye alınmıştır. Dumluca Barajı sulama birliği tarafından yönetilirken, Hanok Kaynağı Sulaması, Şerifbaba Göleti sulaması ve Yıldız Göleti sulaması Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından işletilmektedir.

Dumluca Barajı sulamasından dönen fazla sular Cırcıp Deresine, Şerifbaba Göleti sulamasından dönen fazla sular Delka deresine, Hanok Kaynağı sulamasından dönen fazla sular Nevalakuri deresine drene edilmektedir.

2018 yılında yaşanan feyezan sonucu yıkılan Yıldız Göleti sulamasında sulamanın yapıldığı dönemlerde fazla sular Çataltepe ve Besi derelerine verilmektedir.

(DSİ 10. Bölge Müdürlüğü,2020)

B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlgili Kurumdan 2019 yılına ait veriler talep edildiği halde veri üretilmemiştir. Ancak 2019 Yılı Çevre Durum Raporunda bu husus ile ilgili olarak kayıt altındaki aşağıdaki veriler burada tekrarlanmıştır. Şöyle ki;

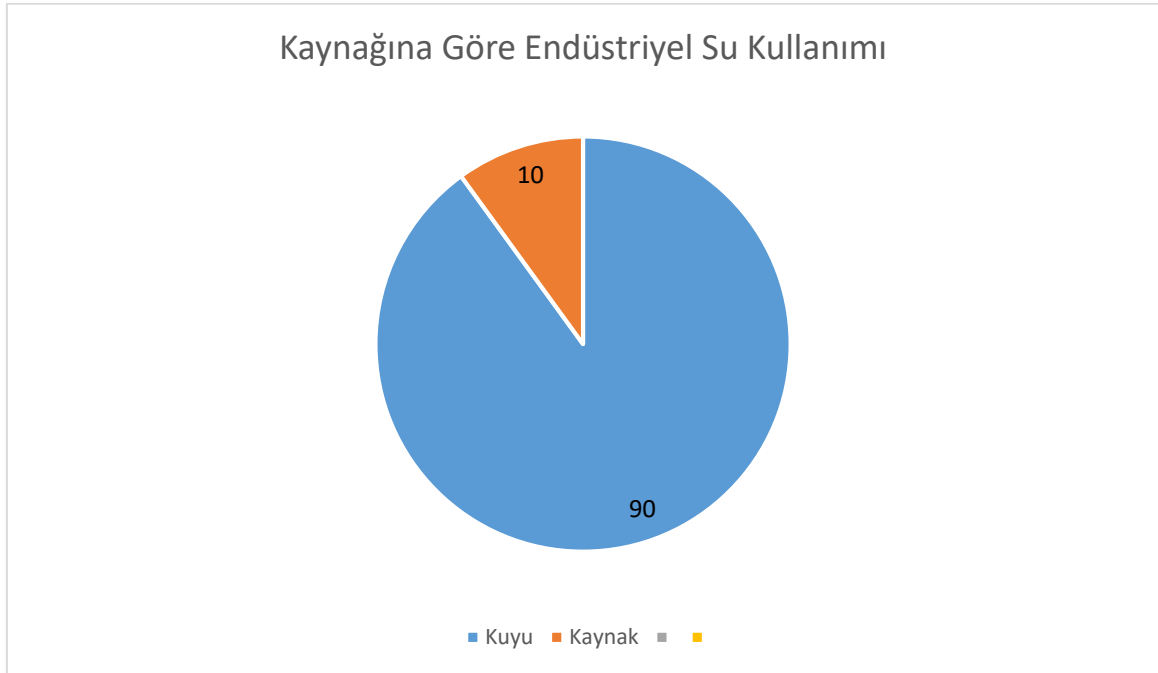
2007 yılından günümüze kadar yapılan desteklemeler neticesinde, yapılan incelemeler sonucu tarım arazilerimizin 15.387 ha'lık kısmı Damlama sulama ile sulanmaktadır. 2018 yılında ise tespit edilen damlama sulama kullanılan alan miktarı 8,207 hektardır. Aynı şekilde sulama desteklemeleri ile 2007'den 2019 yılına kadar yağmurlama sulama ile sulanması yapılan tarım arazilerimizin toplam kapasitesi 2,645 hektardır. 2018 yılında ise yağmurlama sulama sistemi ile sulaması yapılan tarım arazileri miktarı 0,315 hektardır.

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü; 2020)

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve DSİ 10. Bölge Müdürlüğünden resmi yazı ile talep edilen veriler, ilgili Kurumlar tarafından üretilmemiştir. Aynı durum 2019 Yılı Çevre Durum Raporunda da tekrarlanmıştır. Bu nedenle elde bulunan fakat 2018 yılına ait olan veriler aşağıda tekrarlanmıştır. Şöyle ki;

2018 yılında endüstriyel faaliyetler için temin edilen suyun %90'ı kuyulardan %10'luk kısmı da kaynaklardan elde edilmektedir. (Marsu Genel Müdürlüğü)

Grafik B.5 – Mardin ilinde 2018 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı (Marsu Genel Müdürlüğü, 2018 “ Güncel verilere ulaşılamadığından eski veriler tekrarlanmıştır.”)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Mardin ilinde su kaynakları üzerinde enerji üretme amacıyla kurulan hidroelektrik santralleri, kapasiteleri ve özellikleri tabloda belirtilmiştir.

Sıra No	Proje Adı/Regülatör Adı	Su kaynağı	Kuruluş amacı	Kurulu Güç (MW)	Toplam Enerji (GWh/yıl)	İşletmeye açıldığı yıl
1	Çağ-Çağ Reg. Ve HES	Çağ-Çağ Deresi	Enerji	4.8	19.00	
2	İlisu Barajı ve HES	Dicle	Enerji	1200	4,120.00	inşaat halinde

(DSİ 10. Bölge Müdürlüğü,2020)

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığından resmi yazı ile talep edilen veriler, ilgili Kurum tarafından üretilenmemiş ve sunulmamıştır.

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

İlimizde Belediye Başkanlıklarına ait iki adet atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Büyükşehir Belediye Başkanlığı yönetiminde Artuklu İlçesinde kurulan iki adet arıtma tesisi inşaatı tamamlanmış, deneme faaliyetlerinden bulunulmuş ancak çevre izin süreçleri devam etmektedir. Bu iki tesis Artuklu ve Kızıltepe İlçelerimizin atıksuyunun arıtımını gerçekleştirecektir.

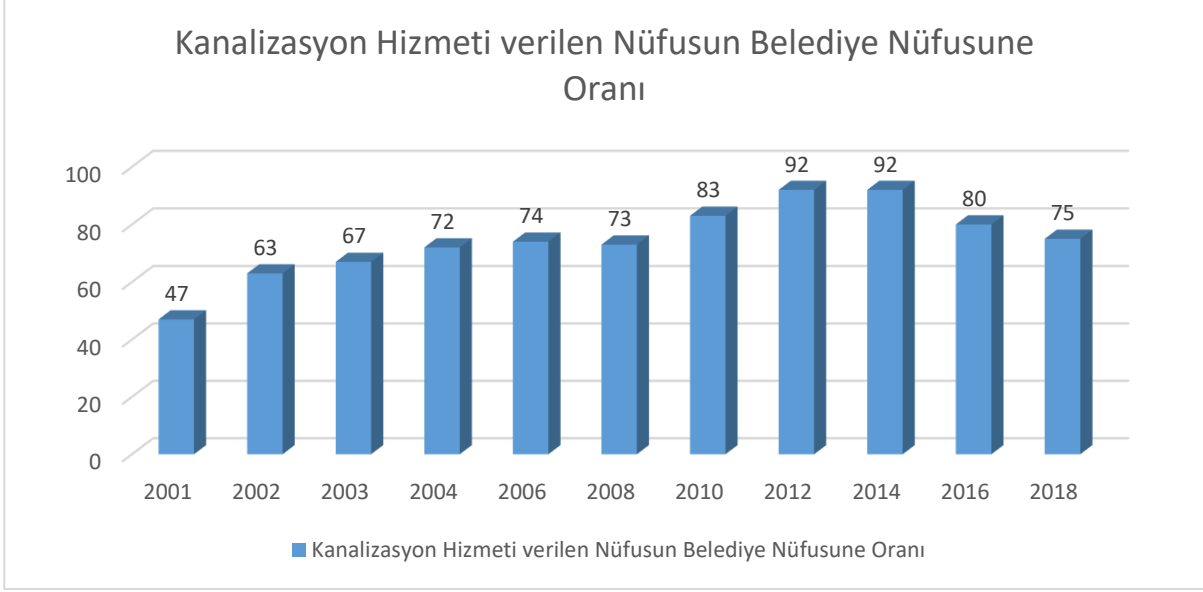
Toplam Belediye Nüfusu : 809.719 KİŞİ

Toplam Atıksu Hizmet Nüfusu : 450.000 KİŞİ

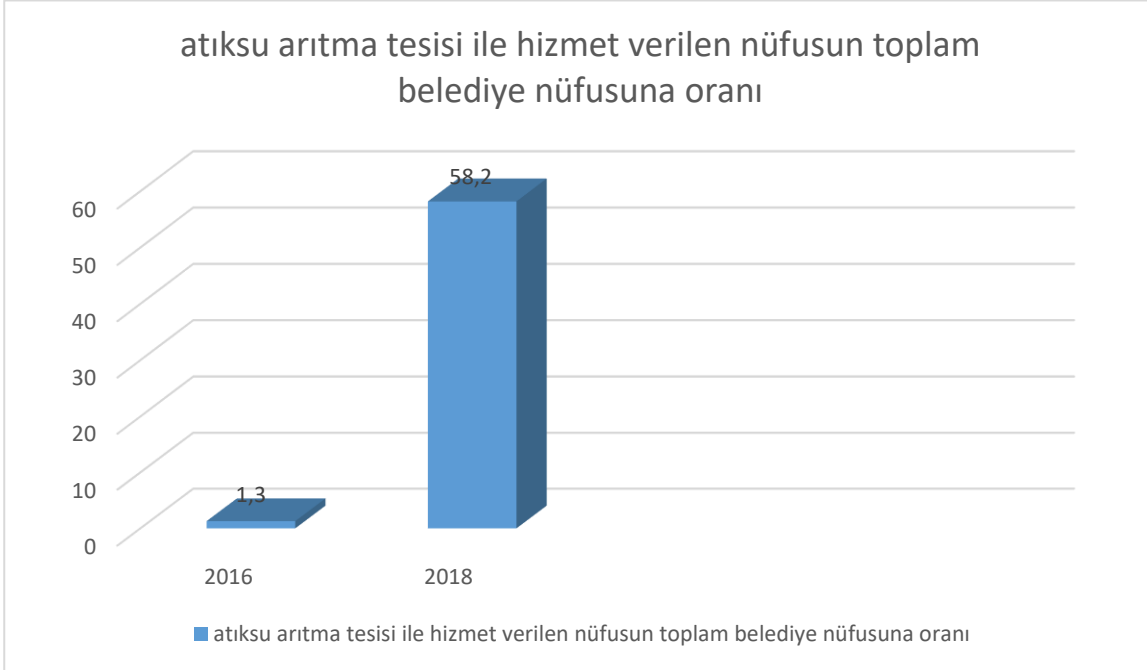
Kızıltepe Çamur Analiz Sonucu Toplam Katı Madde: %90,6

YEŞİLLİ ÇAMUR ANALİZ SONUCU Toplam Katı Madde :%26.3

(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

Grafik B.6 – 2019 yılında Mardin ilinde kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı
(TUİK, 2020; Ayrıca 2019 yılına ait veri üretilmediği bilgisine ulaşıldı)

Grafik B.7 – 2019 yılında Mardin ilinde atıksu arıtma tesisi ile hizmet edilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı
(TUİK, 2020; Ayrıca 2018 yılı sonrası için veri üretilmediği bilgisine ulaşıldı)

Mardin İli genelinde kentsel atıksu arıtımı yapan iki adet arıtma mevcuttur. Aşağıda tabloda bilgileri verilen bu arıtmalar, kurulu buldukları ilçelerde oluşan atıksuları arıtmaları yanında Artuklu İlçesinin de farklı iki bölgesinde oluşan atıksuları kendi bünyesinde toplamaktadır. Artuklu İlçesinin tarihi sit alanı yerleşim bölgesinin bir kısmını bünyesinde toplayan Yeşilli İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi ve Artuklu İlçesinin yeni yerleşim yeri (Yenişehir Bölgesi) ile eski yerleşim yeri tarihi kent bölgesinin diğer kısmında oluşan atıksular ise Kızıltepe İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi bünyesinde arıtılmaktadır.

Her iki arıtmanın çevre izin lisans süreçleri son aşamasında ulaşmıştır.

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü, 2020)

Çizelge B.13 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı ,2020)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)	
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri								
İl Merkezi														
İlçeler	Kızıltepe	Var			X	X	X	64.300	X	0,5787	Zergan Deresi	Yok	380.000	4.300
	Yeşilli							12.300	X	0,1157	Bülbül Deresi	Yok	70.000	1825

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözülmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimizde Mardin Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü'ne ait bir adet faal olmayan Endüstriyel Atıksu Arıtma Tesisi bulunmaktadır. (OSB Müdürlüğü 16.01.2020 tarih ve 2020/31 sayılı yazı ekindeki protokol ile işletmesini MARSU' ya devretmiştir.) (Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020)

Çizelge B.14 – Mardin ilinde 2019 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
Mardin Organize Sanayi Bölgesi	Endüstriyel(Fiziksel Arıtma+Kimyasal Arıtma+Biyolojik Arıtma	1200		Endüstriyel (Fiziksel Arıtma+Kimyasal Arıtma+Biyolojik Arıtma)	0.8 Ton/Gün	37° 15' 40'' 40°39'58 80'' Mardin Büyükşehir Belediyesi Kanalizasyon Şebekesi

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği" kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Marsu ile yapılan protokol kapsamında (2019 yılı dahil) 5 yıl süre ile Müdürlüğümüze ait olan atıksu arıtma tesisi çalıştırılmayacaktır.

(Mardin OSB Müdürlüğü, 2020)

Çizelge B.15 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT'si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	20	10
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	1	1
Diğer	8	2

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

İlimiz Yeşilli İlçesi Zeytinli Köyü mevkiinde Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi bulunmaktadır. Tesiste sızıntı suyu toplama havuzu bulunmaktadır.

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde Hazır Beton Santralleri başta olmak üzere Endüstriyel faaliyette bulunan işletmeler Prosesten kaynaklı atıksularını tekrar kullanmak için Üniversitelerin Çevre Mühendisleri Bölümlerinde hazırlamış oldukları Teknik Uygunluk Raporlarını Müdürlüğümüze sunmaktadır. Yapılan inceleme neticesinde Raporun uygun bulunması halinde, İşletmeler prosesten kaynaklı atıksularını yeniden kullanabilmektedirler.

Çizelge B.16 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu (Atıksu Bilgi Sistemi, 2020)

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
22.829.190	456.000	0	0	6.000	0	0	23.291.190

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020)

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

“Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında ilimizde yapılmış envanter çalışmasına ulaşamamıştır. 2019 yılı için noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin onay bekleyen veya onaylanan faaliyet ön bilgi formu verileri üretilmemiştir.

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÇED ve Çevre İzinleri Şb.Md.2020)

Ancak, Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğünün bildirdiği üzere, İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetiminde Sorumlu Şube Müdürlüğü Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile yerinde denetim çalışmaları sürdürülmektedir.

Çizelge B.17 - Mardin ilinde 2019 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler

(Kaynak, yıl)

Şüpheli Saha Sayısı	Takip Gerektiren Saha Sayısı	Kirlenmiş Saha Sayısı
4	4	0

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020)

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

Belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi ve sanayiden kaynaklanan arıtma çamurlarının bertaraf yönetimi hakkında veri üretilmemiştir.

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020)

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

Bu kapsamda herhangi bir çalışma olmadığı bildirilmiştir.

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020)

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.18 – Mardin ilinde 2019 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot		
Fosfor		
Potas		
TOPLAM		

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü;2020) Resmi yazı ile talep edilmiş ancak ilgili Kurum tarafından veri sunulmamıştır.)

Çizelge B.19 – Mardin ilinde 2019 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler			
Herbisitler			
Fungisitler			
Rodentisitler			
Nematositler			
Akarisitler			

Kışlık ve Yazlık Yağlar			
Diğer			
TOPLAM			

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü;2020) Resmi yazı ile talep edilmiş ancak ilgili Kurum tarafından veri sunulmamıştır.)

Çizelge B.20 - Mardin ilinde 2019 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analiz sonuçları

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü;2020) Resmi yazı ile talep edilmiş ancak ilgili Kurum tarafından veri sunulmamıştır.)

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

Tüm tablolar incelendiğinde ilimizdeki birçok konudaki mevcut durum gözlenebilmektedir. Kanalizasyon hizmetleri ile ilgili bilgiler, Organize Sanayi bölgesindeki atık su ile ilgili mevcut durum, atık su arıtma tesislerinin sayısı ve hizmet verme imkanı, içme-kullanma suyu oranları, tarımsal göstergeler gibi başlıklar hakkında verilere ulaşılabilmektedir.

Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin mesafesinin uzak olması, bir çok belediyenin ulaşım ve makine-ekipman sıkıntısı yaşaması gibi sebeplerden ötürü bazı belediyelerde vahşi depolama yapıldığı gözlenmektedir

Kaynaklar

- DSİ 10. Bölge Müdürlüğü 2020
- Mardin Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlıkları 2020
- Tarım ve Orman İl Müdürlüğü 2020
- Mardin Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü 2020
- Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müd.2020

C. ATIK

2019 yılında katı atık düzenli depolama tesisimizde Artuklu, Kızıltepe, Nusaybin ve Yeşilli ilçelerinden gelen ve bertaraf edilen kayıtlı atık miktarı 137.880,00 ton/yıldır. TÜİK 2019 yılı verilerine göre kişi başına düşen atık miktarı 1,17 kg/gün olduğundan, geri kalan ilçelerimizin nüfusuna oranlandığından $281.093 \text{ kişi} \times 1,17 \text{ kg} = 118.440 \text{ ton/yıl}$ olarak hesaplama yapılabilmektedir.

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

İlimiz Yeşilli İlçesi Zeytinli Köyü mevkiinde Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi bulunmaktadır. Tesiste sızıntı suyu toplama havuzu bulunmaktadır.

Kızıltepe, Nusaybin ve Artuklu ilçelerimizde katı atık transfer istasyonları bulunmakta ve faal olarak çalışmaktadır. Derik, Mazıdağı ve Savur ilçelerimizde katı atık transfer istasyonları yapımı bitirilmiş olup faaliyete alınacaktır. Midyat, Ömerli ve Dargeçit ilçelerimizde vahşi depolama yapılmakta olup katı atık transfer istasyonları yapılması için gerekli projelendirme ve fizibilite çalışmaları bitirilmiştir.

İlde katı atık kompozisyonu ile ilgili bilgi mevcut olmadığı için Grafik C.11 oluşturulmamıştır.

Grafik C.8 – Mardin ilinde 2019 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu verilerine ulaşılamamıştır. (Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığından elde edilen veriler ışığında Çizelge C.23 doldurulmuştur.

Çizelge C.21 – Mardin ilinde 2019 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri
(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı , 2020)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya	Birliğin Adı Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Üretilen Katı Atık Miktarı (ton/gün)	Toplanan Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		Yaz	Kış		Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama	Depo Gazından Enerji Üretimi
Mardin Büyükşehir Belediyesi				377,753	187	190	0,69	0,69	6	Düzenli Depolama	Var	Yok	Yok	---	Yok
İl Geneli															

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

İlgili Kurum tarafından veri üretilememiştir.

Çizelge C.22 – 2019 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi (Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı , 2020)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
İl Geneli (Toplam)					

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

Sıfır atık kapsamında Nusaybin ilçesinde bir adet mobil 1.sınıf atık getirme merkezleri bırakılmıştır.

C.3.1. Eğitimler

Sıfır Atık Yönetimi kapsamında eğitim ve farkındalık çalışmalar ile atık önleme kapsamında eğitim çalışmaları yapılmıştır. Hedef kitle için düzenlenen eğitimlere ilişkin bilgiler Çizelge C.25'te göre verilmiştir. Yıl bazlı karşılaştırma grafiği de Grafik C.12'de verilmiştir.

Çizelge C.23 – 2019 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler (Sıfır Atık Bilgi Sistemi ve Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

Hedef Kitle	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı
Kurum Temsilcileri	45	4.372
Öğrenci	15	3.329

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

İldeki Atık Getirme Merkezleri ilişkin bilgiler verilerle Çizelge C.26 doldurulmalıdır.

Çizelge C.24 – 2019 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri

(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Belediye/AVM/ OSB/Üniversite/ Site/havaalanı	İlçesi	Toplanan Atık Türü Sayısı	Toplanan Atık Grupları
1. Sınıf AGM Belediye	Artuklu Midyat Nusaybin Ömerli	10	Bitkisel Atık yağ Atık Pil Ambalaj AEEE
2. Sınıf AGM AVM			
3. Sınıf AGMOSB, Üniversite, Site, havaalanı			
Mobil Atık Getirme MerkeziBelediye	Nusaybin	6	AEEE, Bitkisel Atık Yağ,Ambalaj, Pil, Tekstil, Plastik

C.3.3. Atık Miktarları

Çizelge C.25 – 2019 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2020)

	İlçe	Toplanan Atık Miktarı (Kg)
Kağıt, karton (15 01 01, 15 01 05, 20 01 01)		2924
Plastik (15 01 02, 15 01 05, 17 02 03, 20 01 39)		
Metal (15 01 04, 17 04 07, 20 01 40)		90
Cam (15 01 07, 17 02 02, 20 01 02)		
Ahşap (15 01 03, 17 02 01, 20 01 38)		
Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)		
Pil(16 06 01*)		313
Akü (16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34)		11
Toner-Kartuş (08 03 17*, 20 01 27*)		49
Aydınlatma (20 01 21*)		5
Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 16 02 13*, 16 02 14*, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)		
İlaçlar (20 01 31*, 18 01 08*, 18 02 07*, 20 01 32)		
Bitkisel atık yağ (20 01 25, 20 01 26*)		9663
Hacimli atıklar (20 03 07)		
Araç bakım/onarım(16 01 03, 16 01 07*)		88
Tehlikeli atık (20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 37*)		44
Organik atık		250
Karışık (plastik, kağıt, cam, metal)		3.243.215
TOPLAM		3.256.652

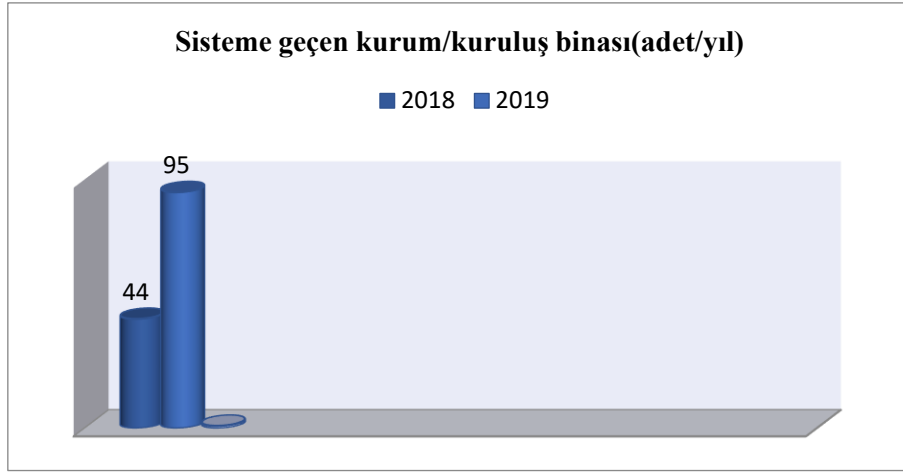
Grafik C.9 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2020)

C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

İlde sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluşlara ilişkin Çizelge C.28 doldurulur. Yıllar bazında karşılaştırma grafiği (Grafik C.14) yapılmalıdır. Yıl bazlı ilerleme grafiği yapılmalıdır.

Çizelge C.26 – 2019 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2020)

Hedef Kitle	Toplam Kurum Sayı	Sisteme Geçen Kurum	%
Belediye Geneli	10	5	
Belediye Hizmet Binası			
Okul	1487	33	
Kurum/kuruluş		41	
AVM			
Otel			
Hastane		8	
Sanayi			
Diğer		8	

Grafik C.10 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı
(Sıfır Atık Bilgi Sistemi, 2020)

C.3.5. Ekipman

Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. den Veri elde edilememiştir. Ancak Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından sunulan veriler aşağıdaki tabloya işlendi.

Çizelge C.27 – Mardin İli 2019 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar

(Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2020)

Kurumlardaki Kumbara Sayısı	Kurumlardaki Konteyner Sayısı	Belediye Genelindeki Konteyner Sayısı
1000 kutu	50 konteyner	40 kafes

C.3.6. Kompost

Veri elde edilememiştir.

Çizelge C.28 – Mardin 2019 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

	Kompost Tesisi Sayısı	Toplam Kapasitesi	Yıllık Üretilen Kompost Miktarı (kg)
Belediye Geneli			
Kurum/Kuruluşlar			

C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde Ambalaj Atıkları Kontrolü Yönetmeliği kapsamında bulunan işletmelerden 104 adet piyasaya süren, 3 adet ambalaj üreticisi, 1 adet tedarikçi Bakanlığımız Atık Ambalaj Sistemine kayıtlıdır.

Çizelge C.29 - Mardin ilinde 2018 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*

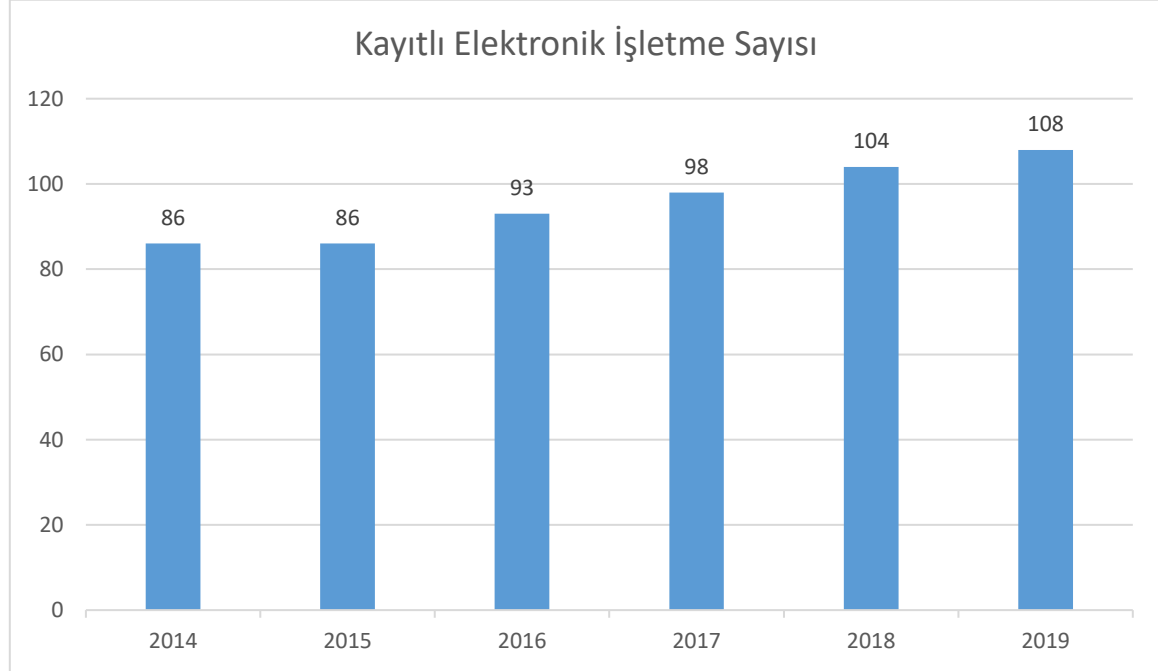
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2019)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	7.300 kg	0
Metal	132.500 kg	0
Kompozit		
Kağıt Karton	600 kg	0
Cam	900 kg	0
Ahşap		
Karışık	5.343.994 kg	0
Toplam	5.485.294 kg	0

Ambalaj Bilgi Sisteminde 2019 yılı istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında Ambalaj Bülteninden ulaşılabilir.

Çizelge C.30 - 2019 yılında Mardin ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2020)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	104
Ambalaj Üreticisi Sayısı	3
Tedarikçi Sayısı	1

Grafik C.11 – Yıl bazında Mardin ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2020)

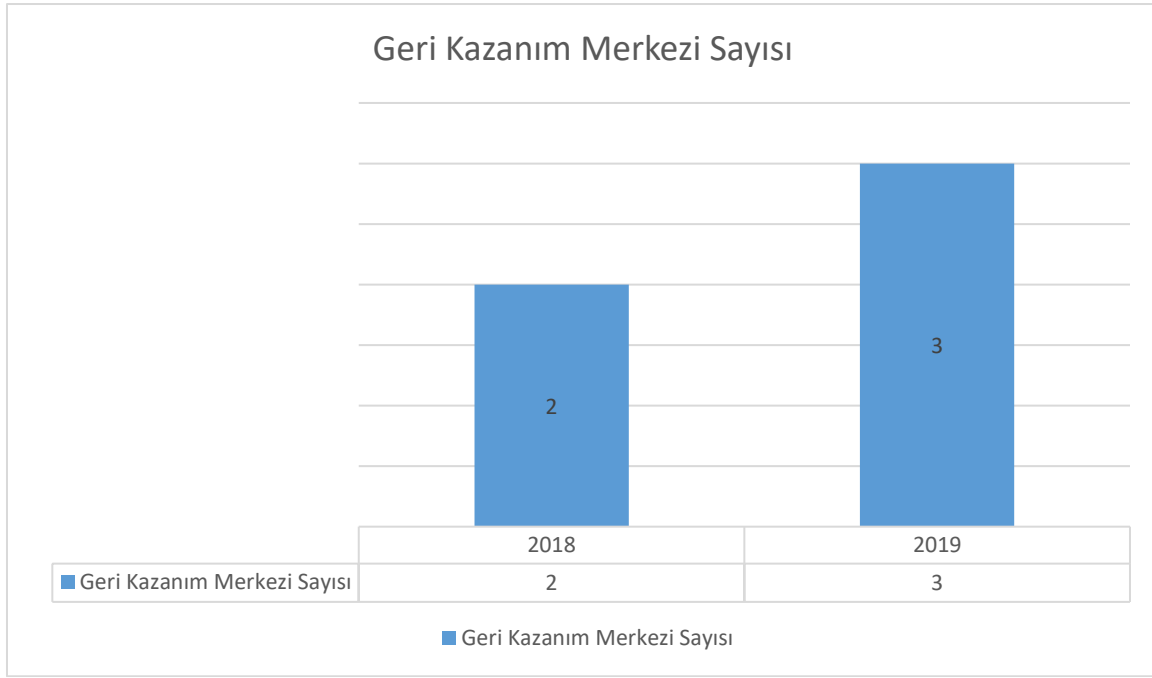
Çizelge C.31- 2019 yılında Mardin ilinde kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2020)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
6	1	3	2

Çizelge C.32 - 2019 yılında Mardin ilinde ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2020)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
3	3	1	1	1	1	1	1

Grafik C.12 – Yıl bazında Mardin ilinde bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2020)

Çizelge C.33 – 2019 yılında Mardin ilinde Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2020)

Belediye Adı	Nüfusu	AAYP Durumu (Var-Yok)	AAYP Onay Tarihi
Artuklu	178.154	Var	02.10.2019
Derik	61.706	Var	21.03.2018
Kızıltepe	256.664	Var	12.12.2018
Midyat	114.763	Var	12.01.2018
Nusaybin	108.172	Var	12.12.2018
Savur	26.583	Var	12.01.2018

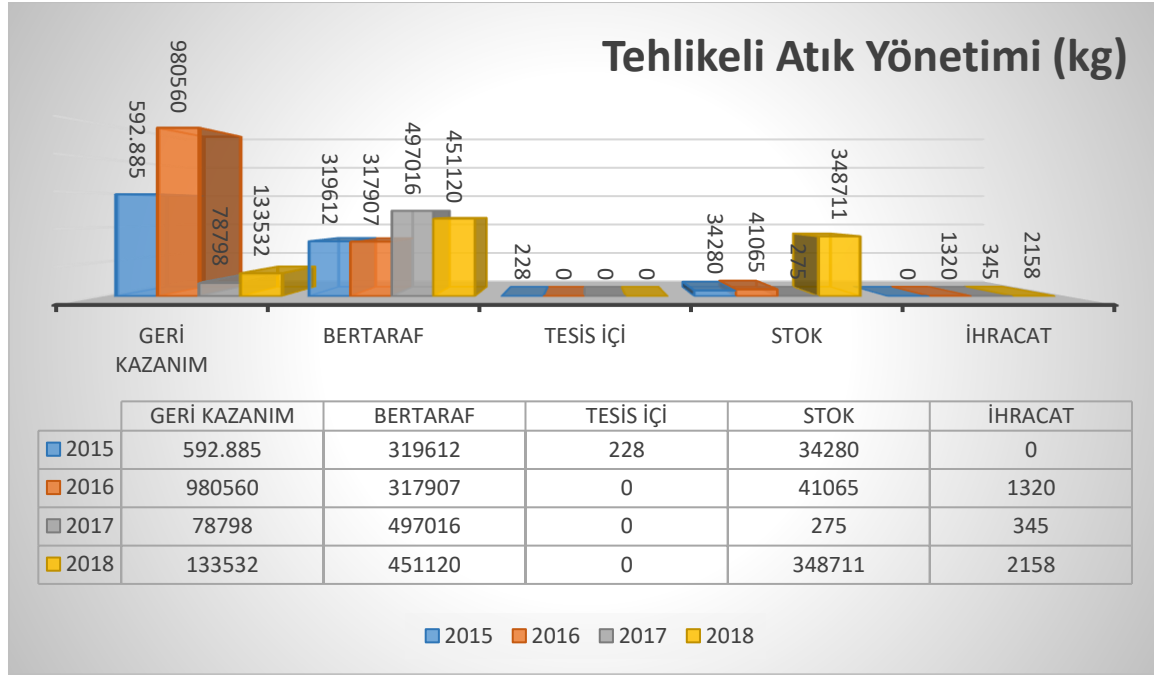
Çizelge C.34 - 2019 yılında Mardin ilinde Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Sahibi	Kurucu Türü (Belediye-AVM-OSB-Havalimanı-Satış Noktası vd.)	Adresi	İzin/Onay tarihi	Atık Grupları
1. Sınıf AGM					
2. Sınıf AGM					
3. Sınıf AGM					

İlde Atık Getirme Merkezi bulunmamaktadır.

C.5. Tehlikeli Atıklar

İlimizde sanayinin fazla gelişmiş olmaması nedeniyle sanayi tesislerinin meydana getirdiği tehlikeli atıklar konusu yeterince dikkate alınmamış olmakla beraber 2018 yılında oluşan tehlikeli atık miktarı 935.521 kg/yıl'dır.

Grafik C.13 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

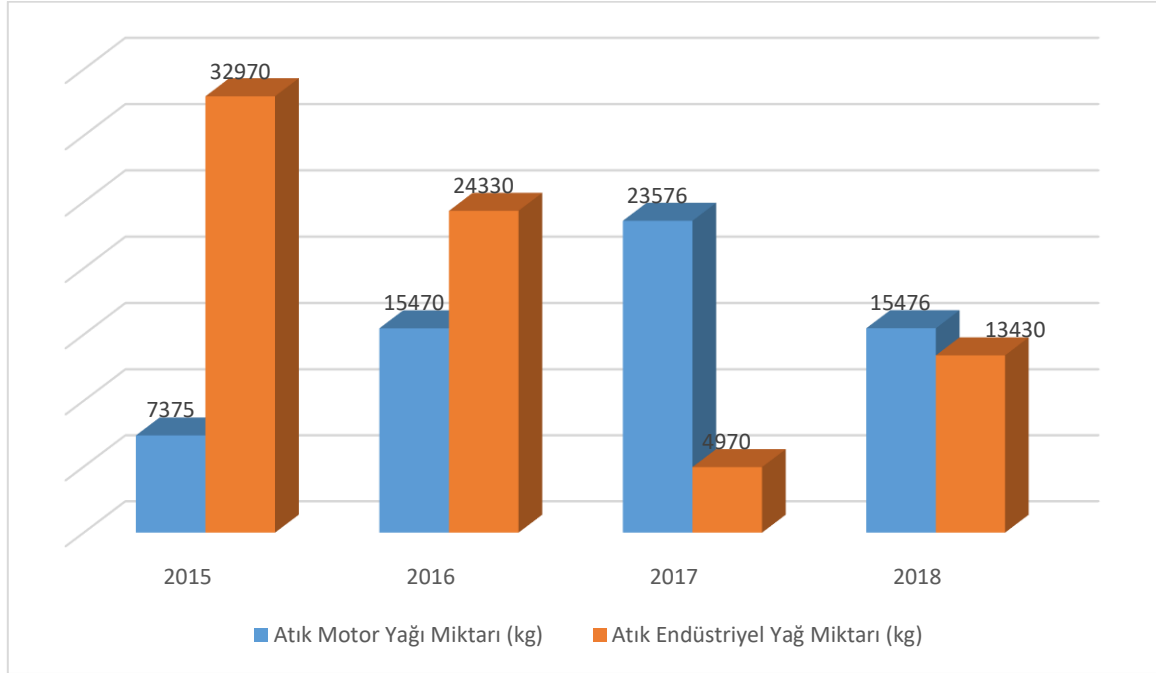
Çizelge C.35 – Mardin ilinde 2018 yılında atık işleme ve miktarı*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
D9	Tesis Dışı	451.120
R1	Tesis Dışı	13.040
R12	Tesis Dışı	83.064
R13	Tesis Dışı	3.818
R4	Tesis Dışı	6.040
R9	Tesis Dışı	27.570
-	İhracat	2.158
-	Stok	348.711
		935521

Atık Yönetim Uygulamasında 2019 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistikleri veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.6. Atık Madeni Yağlar

İlimizde atık yağların geri dönüşümü konusunda lisanslı Öz Baday Petrol Ürn. İnş. Nak. Tar. San. Tic. Ltd. Şti. (OSB) işletmesi faaliyet göstermektedir. Ancak söz konusu tesisi 2014 yılı içerisinde faaliyetine ara vermiştir. İlimizde 8 araca atık yağ taşıma lisansı verilmiştir. Özellikle servislerden kaynaklanan bu atıklar 2018 yılında Atık Motor Yağları 15.476 kg/yıl ve Atık Endüstriyel Yağ Miktarı 13.430 kg/yıl olup, lisanslı geri kazanım firmalarınca bertaraf edilmektedir.

Grafik C.14 – Yıllar itibariyle Mardin ilinde atık madeni yağ toplama miktarları &*

& Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilmektedir.

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*
Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.36 – Mardin ilinde 2018 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları*

(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

Geri kazanım&& (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)	Atık Minimizasyonu (Tesis İçi) (kg)
26.748	0	2.158	0	0

&& Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

Atık istatistikleri Atık Yönetim Uygulaması - Atık Beyan Sistemine (TABS) atık üreticileri Atık Yönetim Uygulamasında 2019 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistikleri veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

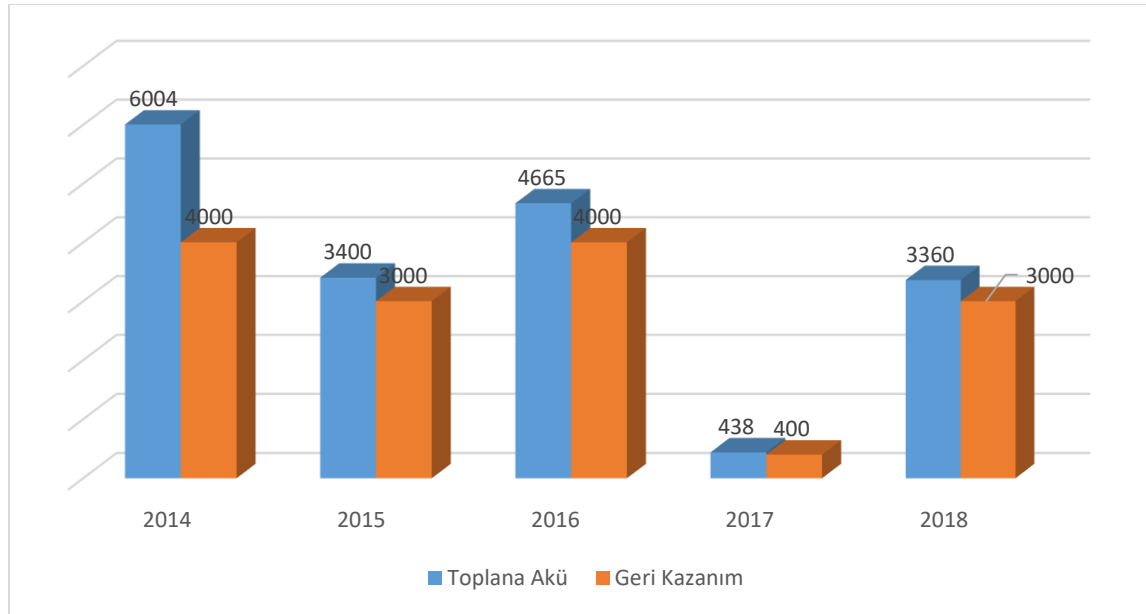
C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Geçici depolama alanında depolanan atık akümülatörler İlimiz sınırları dışında oluşan atık akümülatörlerdir. İlimizde oluşan atık akümülatör genellikle depozitolu olduğundan dolayı yetkili servislere verilmektedir.

Çizelge C.37 – Mardin ilinde 2018 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

ATIK AKÜMÜLATÖRLER				
Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen Geçici Depolama Alanı Sayısı	Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (kg)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri Sayısı	Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
			Miktarı (kg)	%
2	3.360	0	3.000	89,29

16 06 01*: Kurşunlu Akümülatörler için kullanılan atık kodu

Grafik C.15 – Mardin ilinde yıllar itibariyle atık akü toplama ve geri kazanım miktarı (kg)*

(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

Çizelge C.38 – Mardin ilinde yıllar itibariyle toplanan atık akü miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

2014	2015	2016	2017	2018
6.004	3.400	4.665	438	3.360

Kurşunlu Akümülatörler için kullanılan atık kodu 16 06 01*

Çizelge C.39 - Mardin ilinde yıllar itibariyle toplanan atık pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

2014	2015	2016	2017	2018
0	0	0	257	0

Atık piller için kullanılan atık kodları: 16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05

Atık Yönetim Uygulamasında 2019 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

İlimizde bitkisel atık yağların taşınması, geçici depolanması, bertaraf veya geri kazanımı konusunda lisanslı işletme bulunmamaktadır. Atık üreticileri tarafından diğer illerde bulunan lisanslı tesislere teslim edilmektedir. Bu nedenle ilgili Çizelge ve Grafik oluşturulamamıştır.

Çizelge C.40 – Mardin ilinde 2018 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
	40	25	

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilmektedir.

Atık Yönetim Uygulamasında 2019 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

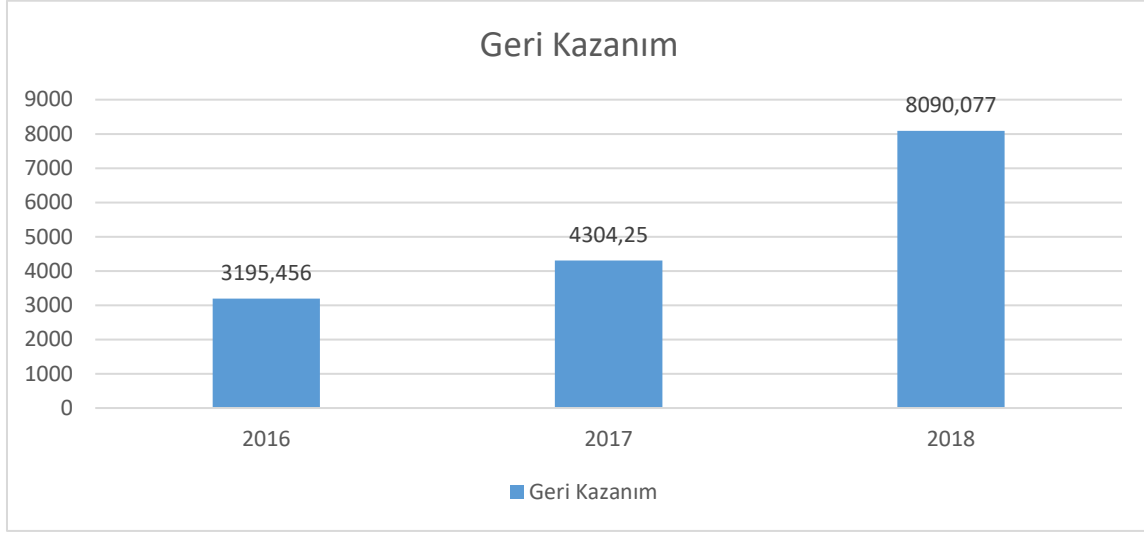
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

İlimizde 1 adet izinli Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Lisansı olan tesis vardır. Ayrıca 1 adet de Ömrünü Tamamlamış Lastik Geçici Depolama İzni bulunan tesis bulunmaktadır. Geçici Depolama Alanı'ndaki ÖTL miktarı ile ilgili bilgi tarafımıza ulaşmamıştır.

Çizelge C.41 – Mardin ilinde 2018 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler*

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
1	25.408	1	8.090,077		

Grafik C.16 – Yıllar itibariyle Mardin ilinde geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Çizelge C.42 – Yıllar itibariyle Mardin ilinde geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

	2014	2015	2016	2017	2018
Geri Kazanım Tesisi			3195,456	4304,25	8090,077
AYT Tesisi					

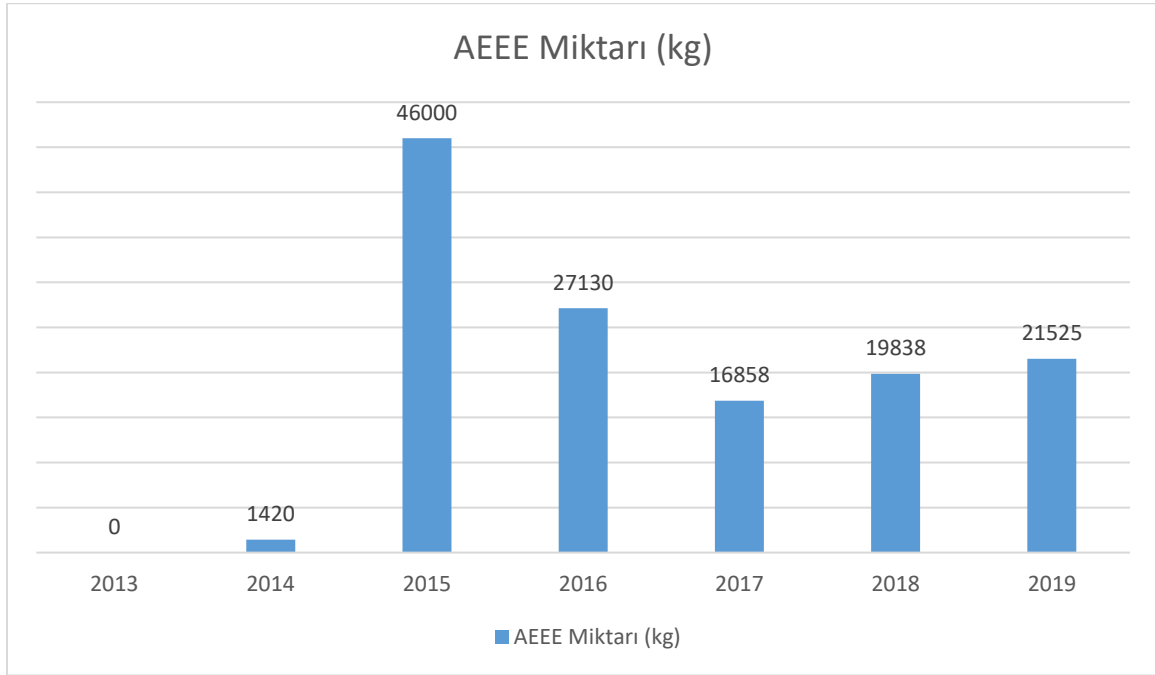
Atık Yönetim Uygulamasında 2019 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018'i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistik veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

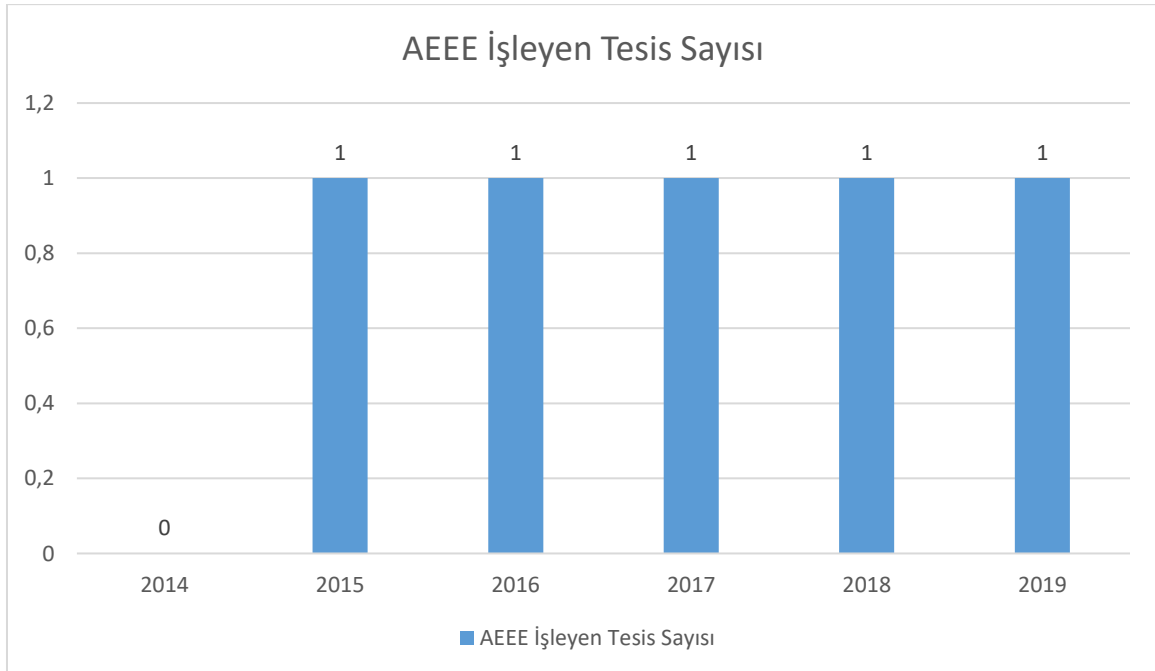
Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar

(emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

Grafik C.17 - Mardin ilinde yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (kg)
(Atık Yönetim uygulaması, 2020)

Grafik C.18 - Yıllar itibariyle Mardin ilinde AEEE işleyen tesis sayısı
(Atık Yönetim uygulaması, 2020)

Çizelge C.43 – Mardin ilinde 2019 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Atık Yönetim uygulaması, 2020)

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Toplanması Amacıyla Oluşturulan Aktarma Merkezleri Sayısı	Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen AEEE Miktarı (ton)
0	0		1	

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

İlimizde ömrünü tamamlamış araç teslim alınması için yetkilendirilmiş işletmeler;

- ENS Otomotiv Nak.San.ve Tic.Ltd.Şti.
- Umur Teknik Makine Otomotiv San.ve Tic.Ltd.Şti.
- Alman Oto Deniz Çakmak
- Erginler Oto Kaporta
- BPET / S.A.S Petrol Nak.İnş.Turz.Teks.Gıda San.ve Tic.Ltd.Şti.
- Mehmet GÜLER - Güler Oto

İlimizde ömrünü tamamlamış araç işleme ve geçici depolama izni olan işletmeler;

- Haşimoğlu Metal (Mesut ÇİÇEK)

Çizelge C.44 - Mardin ilinde 2019 yılı hurdaya ayrılan araç sayısı
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
	5		

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlimizde tehlikesiz atık geri kazanım lisansına sahip 3 adet; atık toplama ayırma belgesine sahip 1 adet tesis bulunmaktadır.

Çizelge C.45 – Mardin ilinde 2018 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(Atık Yönetim Uygulaması, 2020)

Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi Kodu	Toplam (kg)
	D5	6
	R12	317510
	R13	1000
	R4	8960
	R5	19200
	R9	290
	-	909955

Atık Yönetim Uygulamasında 2019 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2018’i içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

İlimizde Demir ve Çelik Sektörü ile ilgili faaliyet bulunmamaktadır. Bu sebeple Çizelge C.48 oluşturulmamıştır.

Çizelge C.46 – Mardin ilinde 2019 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi

(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Tesis Adı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
TOPLAM			

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır. Bundan dolayı Çizelge C.49, Grafik C.23 oluşturulmamıştır.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlimizde belediyelere ait faaliyette olan 2 adet atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Sanayi kuruluşlarına ait atıksu arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları yakma lisansına sahip Mardin Çimento San. A.Ş.'de ek yakıt olarak kullanılmakta veya Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi'ne gönderilerek bertaraf edilmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlimizde 2019 yılında sterilizasyon tesisi bulunmamaktaydı. Tıbbi atıklar Diyarbakır ilinde bulunan DİÇEV ÇEVRE TEKNOLOJİLERİ İNŞ. TEM. SAN. TİC. LTD. ŞTİ. bulunan sterilizasyon tesislerine ait lisanslı araçlarla toplanarak sterilizasyona götürülmektedir. İlimizde tıbbi atık taşıma lisansına sahip belediye bulunmamaktadır.

Çizelge C.47 – 2019 yılında Mardin ili sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Artuklu	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Kızıltepe	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Midyat	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Derik	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Dargeçit	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Nusaybin	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Savur	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Yeşilli	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Ömerli	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır
Mazıdağı	Var		İKİ						DİÇEV	Diyarbakır

Çizelge C.48 - Mardin ilinde yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	300	336	372	420	433	482

C.14. Maden Atıkları

İlimizde maden atıkları konusunda çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle Çizelge C.52 ve Grafik C.24 ve oluşturulmamıştır.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin yaşanabilir sit şehri olması nedeni ile ulaşım için yapıların yıkılması mümkün olmamakta ve bu neden ile çöp toplama araçları ara sokaklara girememektedir. Mardin ilinde katı atıklar mevcut imkanların el verdiği ölçüde çöp konteynırları ve belediyece kullanılan biriktirme yerlerinde ara depolandıktan sonra düzenli depolama alanında bertaraf edilmektedir. Mevcut imkanlar dahilinde, İlimizde oluşan tüm atıkların mevzuata uygun olarak bertarafı ve geri kazanımına yönelik çalışmalar ilgili birimlerce yürütülmekte olup çalışmaların koordinasyon ve denetimi İl Müdürlüğümüz tarafından yürütülmektedir.

Çizelge C.49 – 2019 yılı itibariyle Mardin ilinde bulunan atık işleme tesisi sayısı
(Mardin Çevre ve Şehircilik İl Md. Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb.Md. 2020)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	0
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	3
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	1
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	0

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması

Ambalaj Bilgi Sistemi

Mardin Büyükşehir Belediyesi/Belediyesi Başkanlığı

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

Meydana gelen felaketler ve ülkemizde de yaşanan benzer kazalar sonucunda, ülkemizde de tehlikeli maddeler bulunduran kuruluşlarda büyük endüstriyel kazaların önlenmesi ve muhtemel kazaların insanlara ve çevreye olan zararlarının en aza indirilmesi amacıyla, yüksek seviyede, etkili ve sürekli korumayı sağlamak için alınması gereken önlemler ile ilgili usul ve esasları belirlemeyi amaçlamaktadır. “Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” hükümleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile müştereken hazırlanmış ve 02 Mart 2019 tarihli 30702 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tehlikeli madde içeren kuruluşlar, öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Bilgi Sistemi altında kurulmuş olan BEKRA Bildirim Sistemi’ne bildirim yapmakla yükümlüdür. Bu bildirimler neticesinde kapsamdaki kuruluşlar ve bunların, alt seviyeli ve üst seviyeli olmak üzere kategorileri belirlenmektedir.

Mardin ilinde 2019 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.54’de yer almaktadır

Çizelge Ç.50 – Mardin ilinde 2019 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(Bekra Bildirim Sistemi, 2020)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	3
Üst Seviye	2
TOPLAM	5

Mardin ilinde 2019 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge Ç.55’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.51 – Mardin ilinde 2019 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları

(Bekra Bildirim Sistemi, 2020)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	-
Üst Seviye	-
Kapsam Dışı	-
TOPLAM	

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde, BEKRA firmalar giriş yapmaya devam etmektedir. Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelikte belirtilen üst seviyeli kuruluş işletmecilerinin aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesi gereği hazırlamaları veya hazırlatmaları gereken Dâhili Acil Durum Planlarını Valiliğimize sunan firma bulunmamaktadır

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

İlgili Kurum Tarım ve Orman Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü Mardin Şube Müdürlüğünden resmi yazı ile talep edilen veriler sunulmadığından 2019 Yılı Çevre Durum Raporunda yer alan bilgi ve veriler tekrar edilmiştir.

Karasal ve sucul türlerin yaşama ortamları (habitatlar) ile ilgili il sınırları içerisinde bulunan türlerin belirlenmesi için 2018 yılında ihale edilmiş olup, ihale 2019 yılı sonu itibariyle bitireleceğinden talep edilen bilgiler ihale bitiminden sonra sunulacaktır.

Bununla beraber 2017 Yılı Mardin İl Çevre Durum Raporu hazırlanırken ilgili kurumdan edinilen verilere burada yer verilecek olursa;

Güneydoğu Anadolu Bölgesi bitki türü sayısı bakımından zengindir. İlimizde bulunan zengin flora varlığı çeşitli nedenlerden dolayı tehdit altındadır. Bu tehditleri şöyle sıralayabiliriz. 1- Zirai Mücadele ilaçlarının bilinçsizce kullanılması 2-Tarla açılması, 3-Baraj ve gölet yapımı nedeniyle bazı bitki türlerinin su altında kullanılması, 4-Aşırı ve kontrolsüz otlama, 5-Betonlaşma ve yeşil alanlarını yok edilmesi, 6-Sanayi tesisleri atıkları, 7-Hava ve su erozyonu, 8-Barajlar nedeniyle ekosistemde oluşan değişiklikler.

Mardin ilinde bulunan bitki türleri

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
<i>Allium armenioides</i>	Yabani Soğan
<i>Centaurea davisii</i>	Peygamber Çiçeği
<i>Cicer reticulatum</i>	Yabani Nohut
<i>Fumaria boissieri</i>	Şahtere
<i>İris nectarifera</i> var. <i>Mardinensis</i>	Süsen
<i>İsatis mardinensis</i>	Çivit Otu
<i>Stachys baytopiorum</i>	Karabaş
<i>Acantholimon venustum</i> var. <i>assyriacum</i>	Kirpi diken
<i>Ajuga vestita</i>	Kısamahmut otu
<i>Asperula stricta</i> subsp. <i>latibracteata</i>	Yapışkan otu
<i>Asphodelina damascena</i> subsp. <i>gigantea</i>	Çiriş otu
<i>Astragalus cadmicus</i>	Geven
<i>Convolvulus galaticus</i>	Kahkaha çiçeği
<i>Crataegus aronia</i>	Alıç
<i>Hyacinthella siirtensis</i>	Sümbül
<i>Linaria confertiflora</i>	Nevruz otu
<i>Muscari bicolor</i>	Misk soğanı
<i>Onosma bonmuelleri</i>	Havacıva
<i>Papaver clavatum</i>	Gelincik
<i>Primula davisii</i>	Çuha çiçeği
<i>Scutellaria orientalis</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	Kaside
<i>Secale cereale</i> var. <i>ancestrale</i>	Çavdar
<i>Silene brevicaulis</i>	Nakıl
<i>Teucrium paederotoides</i>	Yer meşesi

<i>Veronica macrostachya</i> subsp.mardinensis	Yavşan otu
<i>Nigella segetalis</i>	Çörekotu
<i>Adonis Aleppica</i>	Kan Damlası
<i>Eruca sativa</i>	Yabani Turp
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Çoban çantası
<i>Silene longipetala</i>	Nakıl
<i>Hypericum retusum</i>	Binbirdelik otu
<i>Linum strictum</i>	Keten
<i>Geranium rotundifolium</i>	Turna Gagası
<i>Vicia sativa</i>	Fig
<i>Lathyrus sativus</i>	Mürdümük
<i>Trifolium physodes</i>	Üçgül
<i>Medicago lupulina</i>	Yonca
<i>Potentilla recta</i>	Beşparmak Otu
<i>Sedum caespitosum</i>	Taşkıran
<i>Antemis tinctoria</i>	Papatya
<i>Trogopogon longirostris</i>	Yemlik
<i>Campanula reuterana</i>	Çan Çiçeği
<i>Myosotis ramosissima</i>	Unutma beni
<i>Hyoscyamus aureus</i>	Banotu
<i>Verbascum laetum</i>	Sığırkuyruğu
<i>Verbascum kotschyi</i>	Sığırkuyruğu
<i>Veronica orientalis</i>	Mine çiçeği
<i>Salvia trichoclada</i>	Ada çayı
<i>Euphorbia craspedia</i>	Sütleşen
<i>Lolium rigidum</i>	Delice

Mardin ilinde Yer Alan Endemik Bitki Türleri

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
<i>Acantholimon venustum</i> var <i>assyriacum</i>	Kirpi diken
<i>Ajuga vestita</i>	Kısamahmut otu
<i>Asperula stricta</i> subsp. <i>latibracteata</i>	Yapışkan otu
<i>Asphodelina damascena</i> subsp. <i>gigantea</i>	Çiriş otu
<i>Astragalus cadmicus</i>	Geven
<i>Convolvulus galaticus</i>	Kahkaha çiçeği
<i>Crataegus aronia</i>	Alıç
<i>Hyacinthella siirtensis</i>	Sümbül
<i>Linaria confertiflora</i>	Nevruz otu
<i>Muscari dicolor</i>	Misk soğanı
<i>Onosma bonmuelleri</i>	Havacıva
<i>Papaver clavatum</i>	Gelincik
<i>Primula davisii</i>	Çuha çiçeği
<i>Scutellaria orientalis</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	Kaside
<i>Secale cereale</i> var. <i>ancestrale</i>	Çavdar
<i>Silene brevicaulis</i>	Nakıl
<i>Teucrium pæderotoides</i>	Yer meşesi
<i>Veronica macrostachya</i> subsp.mardinensis	Yavşan otu
<i>Cuscuta</i>	Küsküt otu

Mardin İli Sınırları İçinde Var Olan Lokal Endemik Bitkiler

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
Allium armenioides	Yabani Soğan
Centaurea davisii	Peygamber Çiçeği
Cicer reticulatum	Yabani Nohut
Fumaria boissieri	Şahtere
İris nectarifera var. Mardinensis	Süsen
İsatis mardinensis	Çivit Otu
Stachys baytopiorum	Karabaş

Resim C.1 - Yerli adı ikşut olan küsküt otu

(Tarım ve Orman Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü Mardin Şube Müdürlüğü, 2018 ve 2019)

D.2. Fauna

İlgili Kurum Tarım ve Orman Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü Mardin Şube Müdürlüğünden resmi yazı ile talep edilen veriler sunulmadığından 2019 Yılı Çevre Durum Raporunda yer alan bilgi ve veriler tekrar edilmiştir.

Karasal ve sucul türlerin yaşama ortamları (habitatlar) ile ilgili il sınırları içerisinde bulunan türlerin belirlenmesi için 2018 yılında ihale edilmiş olup, ihale 2019 yılı sonu itibariyle bitirileceğinden talep edilen bilgiler ihale bitiminden sonra sunulacaktır.

Bununla beraber 2017 Yılı Mardin İl Çevre Durum Raporu hazırlanırken ilgili kurumdan edinilen verilere burada yer verilecek olursa;

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde fauna üzerine yapılan çalışmalar yeterli değildir. Muhtelif habitatlarda da tespit edilen türlere ilaveten, literatür çalışmaları ve bölgede yaşayanlardan elde edilen bilgiler fauna envanteri içinde incelenmiş ve listeler halinde verilmiştir.

Mardin İli Sınırları İçinde Memeli Fauna Türleri

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
<i>Lepus europaeus</i>	Yaban Tavşanı
<i>Orytolagus cuniculus</i>	Ada Tavşanı
<i>Martes martes</i>	Sansar
<i>Sus scrofa scrofa</i>	Yaban Domuzu
<i>Canis aureus</i>	Çakal
<i>Vulpes Vulpes</i>	Tilki
<i>Stachys baytopiorum</i>	Karabaş
<i>Hyaena hyaena</i>	Sırtlan
<i>Capra aegagrus</i>	Yaban Keçisi
<i>Canis Lupus</i>	Kurt
<i>Ursus arctos</i>	Ayı
<i>Meles meles</i>	Porsuk
<i>Mustela nivalis</i>	Gelincik
<i>Sciurus anomalus</i>	Anadolu Sincabı

Mardin İli Sınırları İçinde Kuş Türleri

LATİNCE ADI	TÜRKÇE ADI
<i>Buteo rufinus</i>	Kızıl Şahin
<i>Circus cyaneus</i>	Mavi Doğan
<i>Alauda arvensis</i>	Tarla Kuşu
<i>Carduelis Carduelis</i>	Saka
<i>Charadrius hiaticula</i>	Yağmur Kuşu
<i>Emperiza cia</i>	Kaya kiraz Kuşu
<i>Oenanthe finschii</i>	Kaya Kuyrukkakanı
<i>Pica pica</i>	Saksağan
<i>Serinus pussilus</i>	İskete
<i>Streptopelia senegalensis</i>	Küçük Kumru
<i>Pernis apivorus</i>	Arı Şahini
<i>Elanus caeruleus</i>	Karaomuz
<i>Milvus migrans</i>	Kara çaylak
<i>Milvus milvus</i>	Kızıl çaylak
<i>Aegypius monachus</i>	Kara akbaba
<i>Accipiter gentilis</i>	Çakır kuşu
<i>Accipiter nisus</i>	Doğu Atmacası
<i>Buteo logopus</i>	Paça Şahin
<i>Auila nipalensis</i>	Step Kartalı
<i>Auila rapa</i>	Bozkır Kartalı
<i>Hieraetus fasciatus</i>	Atmaca Kartalı
<i>Falco columbaris</i>	Bozdoğan
<i>Alectoris graeca</i>	Taş Kekliği
<i>Alectoris chucar</i>	Kımalı Keklik
<i>Ammoperdi griseogularis</i>	Kum Kekliği
<i>Perdi perdi Coturni</i>	Çil Keklik
<i>coturni Pteroclididae</i>	Bıldırcın

<i>Syrhaptes paradous</i>	Bağırtlak
Columbidae	Paçalı Bağırtlak
<i>Columba oenas</i>	Kaya Güvercini
<i>Columba palumbus</i>	Mavi Güvercin
<i>Streptopelia decaocta</i>	Tahtalı
<i>Streptopelia turtur</i>	Kumru
<i>Clamator glandularis</i>	Tepeli guguk
<i>Tyto alba</i>	Peçeli Baykuş
<i>Otus brucei</i>	Çizgili Beykuş
<i>Bubo Bubo</i>	Puhu
<i>Otus scops</i>	İshak Kuşu
<i>Athene noctua</i>	Kukumav
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Çobanaldatan
<i>Apus apus</i>	Ebabil
<i>Apus pallidus</i>	Boz sağan
<i>Merops apister</i>	Arıkuşu
<i>Coracias garrulus</i>	Gökkuzgun
<i>Upupa epops</i>	İbibik
<i>Picus viridis</i>	Yeşil Ağaçkakan
<i>Deno rocopus majör</i>	Orman Ağaçkakan
<i>Dendrocopus leucotos</i>	Aksırtlı Ağaçkakan
<i>Ammomanes deserti</i>	Çöl Toygarı
<i>Melanocorypha bimaculata</i>	Oğlak Toygarı
<i>Melanocorypha calandra</i>	Dağ Toygarı
<i>Calandrella rufescens</i>	Tarla Kuşu
<i>Galerida cristata</i>	Tepeli Toygar
<i>Alauda arvensis</i>	Toygar
<i>Anthus pratensis</i>	İncir Kuşu (Çayır)
<i>Anthus cervinus</i>	İncir Kuşu
<i>Motacilla flava</i>	Kuyruksallayan
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Çit Kuşu
<i>Prunella modularis</i>	Dağ Bülbülü
<i>Certotrichas galactotes</i>	Çalı Bülbülü
<i>Luscinia svecica</i>	Buğdaycıl
<i>İrania gutturalis</i>	Taş Bülbülü
<i>Saicola toruata</i>	Taş Kuşu
<i>Oenanthe isabellina</i>	Boz Kuyrukkakan
<i>Monticola saatilis</i>	Kaya Ardıcı
<i>Turdus turuatus</i>	Boğmaklı Ardıkuşu
<i>Turdus merula</i>	Karatavuk
<i>Turdus philomeus</i>	Öter Ardiç
<i>Prinia gracilis</i>	Sürmeli Çalikuşu
<i>Hippolais languida</i>	Dağ Mukalidi
<i>Sylvia mystacea</i>	Ötleğen
<i>Sylvia rueppelli</i>	Karaboğaz Ötleğen
<i>Sylvia atricapilla</i>	Karabaş Ötleğen
<i>Phylloscopus bonelli</i>	Söğütbülbülü
<i>Regulus regulus</i>	Çalikuşu
<i>Ficedula semitoruata</i>	Sinekkapan

<i>Ficedula hypoleuca</i>	Kara Sinekkapan
<i>Certhia familiaris</i>	Ormantırmaşık Kuşu
<i>Lanius ecubitor</i>	Çekirge Kuşu
<i>Lanius Senator</i>	Kızılbaşlı Çekirge
<i>Garrulus glandularis</i>	Alakarga
<i>Pica Pica</i>	Saksağan
<i>Pyrrhocora Pyrrhocora</i>	Dağ Kargası
<i>Corvus Frugilegus</i>	Ekin Kargası
<i>Corvus cora</i>	Kara Karga
<i>Sturnus vulgaris</i>	Sığırcık
<i>Passer domesticus</i>	Serçe
<i>Passer montanus</i>	Dağ Serçesi
<i>Petronia brachydactyla</i>	Taş Serçesi
<i>Petronia petronia</i>	Kayalık Serçesi
<i>Montrifringilla nivalis</i>	Kar Serçesi
<i>Fringilla montrifringilla</i>	Dağ ispinozu
<i>Carduelis flavirostris</i>	Keten Kuşu
<i>Rhodopechys sanuinea</i>	Kızılsakrak
<i>Bucanetes githagineus</i>	Çöl Şakrağı
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Karmenşakrağı
<i>Carpodacus rubicilla</i>	Kayaşakrağı
<i>Emberiza citrinella</i>	Sarı Kiraz Kuşu
<i>Emberiza cineracea</i>	Boz Kiraz Kuşu

Resim D.2 - Çizgili Sırtlan

(Tarım ve Orman Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü Mardin Şube Müdürlüğü, 2018 ve 2019)

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

D.3.1. Ormanlar

İlimizdeki mevcut ormanlık alanlar, özellikleri, nitelik ve nicelikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Mardin Orman İşletme Müdürlüğü Amenajman Planına Göre Orman Durumu

İŞLETME	ORMANLIK ALAN (ha)				
	KORU		BALTALIK		TOPLAM
	VERİMLİ	BOZUK	VERİMLİ	BOZUK	
Mardin	508,60	2.665,50	0,00	26.495,40	29.669,50
Midyat	0,00	63.270,90	0,00	26.498,10	89.769,00
Mazdağı	988,30	3.192,10	0,00	33.181,90	37.362,30
Savur	113,90	1.674,40	0,00	46.214,50	48.002,80
	1.648,80	70.764,90	0,00	132.389,90	204.803,60

(Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü Mardin Orman İşletme Müdürlüğü, 2020)

D.3.2. Milli Parklar

İlimizde Milli Park bulunmamaktadır.

D.3.3. Tabiat Parkları

2017 yılında İlimiz Derik İlçesi Küçükpınar Mahallesi GAP Mevkiinde 52,78 Ha. lık alanda (GAP Şelalesi) Ülkemizin 233. Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

D.4. Çayır ve Mera

İlimizde var olan Mera alanı ve yıllara göre değişim miktarı tabloda gösterildiği gibidir.

Yılı	Çayır-mera alan özelliği	İsimleri	Mardin genel alan miktarı (ha)	Azalan alan miktarı(ha)	Alan azalış (m ²)	Yıllara göre değişim
2019	Zayıf Mera	Mardin Mera Alanı	58.022,087	37,2712	372.712	Azalış

(Mardin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü; 2020)

D.5. Sulak Alanlar

İlgili Kurum Tarım ve Orman Bakanlığı III. Bölge Müdürlüğü Mardin Şube Müdürlüğünden resmi yazı ile talep edilen veriler sunulmamıştır.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

Veri bulunmamaktadır.

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

Mardin İli, Derik İlçesi, Derinsu köyünde yer alan Derinsu Mağarası; içerisinde doğal kaynak suyu ve göletlerden oluşan nadide bir tabii güzelliştir. Coğrafi açıdan önemli özellikleri yanında girişinde yer alan hayvan barınağı kültürel yönden de büyük önem arz etmektedir. Mağara içerisinde yer alan gölet eşine nadir rastlanan tabii varlıklarındandır. Kaynak sularının erittiği ve parçaladığı kalkerli kayalık içindeki bu doğal tabiat varlığı, 15 genişliğinde 10 metre yüksekliğindedir.

Derinsu Mağarası; Mardin İli, Derik İlçesi, Derinsu köyü köyiçi mevkiinde; Derik ilçe merkezinin 26 kilometre kuzeybatısında yer almaktadır. Derinsu Mağarası; eşsiz coğrafi ve tabii özellikleri, nadide doğal güzelliğinden dolayı Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06.07.2010 tarih ve 3278 sayılı kararı ile Korunması Gerekli Tabiat Varlığı olarak ilan edilmiş ve mutlak koruma altına alınmıştır.

Mağaranın giriş kısmının görünümü:

Mağaranın iç krater ve mavi mineralli tavan kısmının genel görünümü:

Mardin İli, Midyat İlçesi, Acırlı Mağarası:

Mardin İli Midyat İlçesi Acırlı Beldesi Elet Mevkiinde bulunan Mağara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 21.11.1996 tarih ve 1980 sayılı kararı ile tescillenmiştir.

D.6.3. Anıt Ağaçlar

Mardin İli sınırları içerisinde 14 adet tescil edilmiş Tabiat(Anıt Ağaç) Varlığı bulunmaktadır. Olup aşağı tabloda bilgileri sunulmuştur.

Adı	İlçe	Köy-Mahalle	Cinsi	Adet
Mardin	Merkez	Firdevs Köşkü	Çınar	3
Mardin	Midyat	Acılı Beldesi Elet	Meşe Çitlembik	8
Mardin	Merkez	Zinnar mevki	Doğu Çınarı	1
Mardin	Yeşilli	Kütüklü Mah.	Palamut Meşesi	1
Mardin	Dargeçit	Suçatı Mah.	Melengiç	1

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

Özel Çevre Koruma alanı bulunmamaktadır.

D.6.5. Doğal Sit Alanları

Mardin İli, Derik İlçesi, Kuşçu köyünde yer alan Kuşçu Kalderası; coğrafi ve jeolojik açıdan önemli özellikler arz eden volkanik bir tepe türüdür. Kaldera adı verilen bu tür tepeler, volkanik püskürmeler sonrasında orta kısmı çökerek oluşan jeolojik/jeomorfolojik bir doğal oluşumdur. Kuşçu kalderası, Karacadağ volkanik sistemine bağlı olarak oluşmuş olan ve bu volkanik sistemin güneydoğusu bölgesinde yer almakta olup 15,3 ha alan kapsamaktadır.

Kuşçu Kalderası; Mardin İli, Derik İlçesi, Kuşçu köyü sınırları içerisinde Mardin- Derik karayolunun 5inci kilometresinde N446210 pafta 172 parselde bulunmaktadır.

Kuşçu Kalderası; eşsiz coğrafi ve jeolojik özellikleri, ender görülen doğal güzelliğinden dolayı Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 29.04.2009 tarih ve 2183 sayılı kararı ile I. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilmiş ve mutlak koruma altına alınmıştır

Mardin İli, Derik İlçesi, Söğütözü köyünde yer alan Grekot Kalderası; coğrafi ve jeolojik açıdan önemli özellikler arz eden volkanik bir tepe türüdür. Kaldera adı verilen bu tür tepeler, volkanik püskürmeler sonrasında orta kısmı çökerek oluşan jeolojik/jeomorfolojik bir doğal oluşumdur. Grekot kalderası, Karacadağ volkanik sistemine bağlı olarak oluşmuş olan ve bu volkanik sistemin güneydoğusu bölgesinde yer almakta olup 35.5 ha alan kapsamaktadır.

Grekot Kalderası; Mardin İli, Mardin İl Merkezinin yaklaşık 76 km batısında, Derik İlçe merkezinin ise yaklaşık 5 km güneybatısında bulunmaktadır. Sit alanı Söğütözü Köyünün yaklaşık 1,5 km güneybatısında, Kaya Mahallesi yerleşim alanının batısında yer almaktadır.

Grekot Kalderası; “Korunması Gerekli Tabiat Varlığı” özelliği göstermesi nedeniyle, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Tespit ve Tescil ile ilgili 7 maddesi uyarınca Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (mülga) tarafından 15.06.2010 tarih ve 3235 sayılı karar ile 1. Derece Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve mutlak koruma altına alınmıştır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/milli-parklar>

<http://www.turkiyesulakalanlari.com/>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/ta>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tabiata-parklari>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tp>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tp3>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tp4>

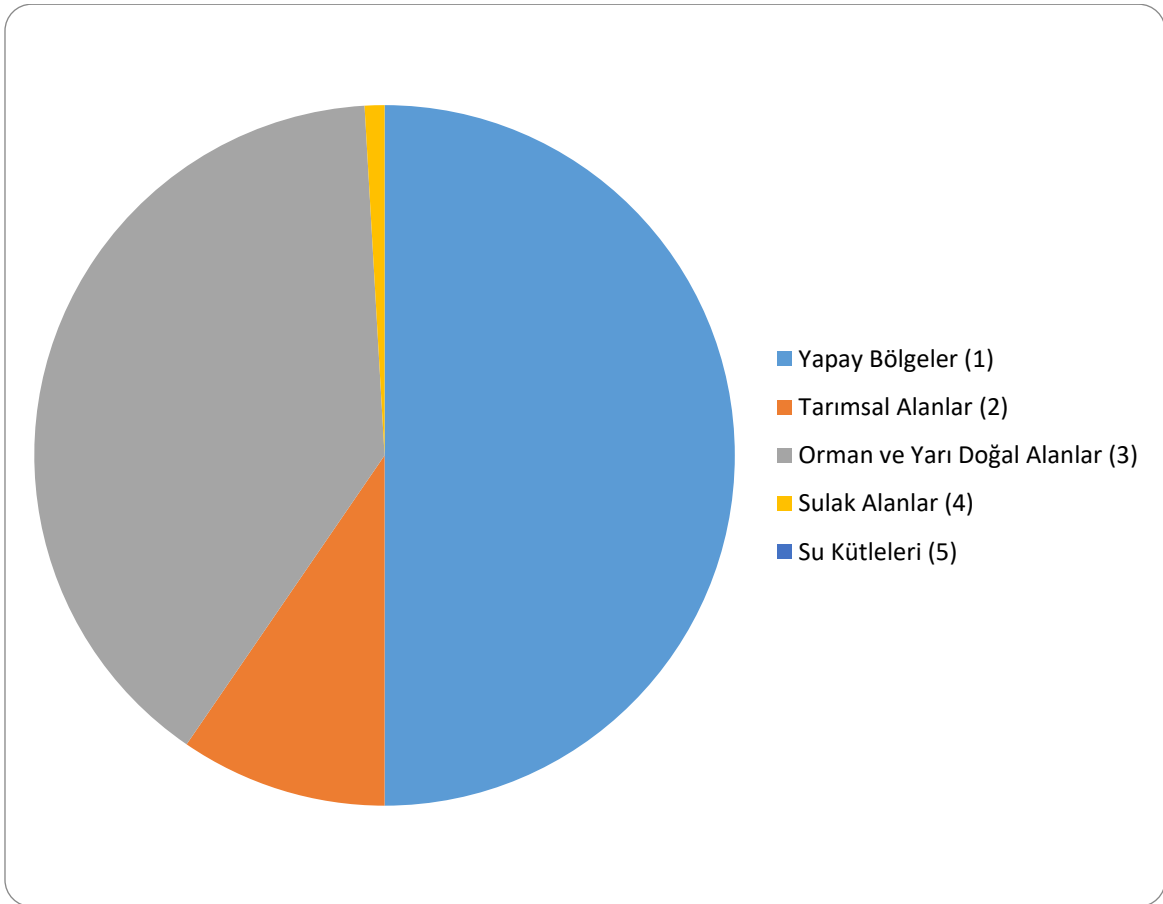
<http://www.milliparklar.gov.tr/resmiistatistikler>

Şanlıurfa Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü, 2020

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

İlin arazi kullanım durumu güncel bilgiler doğrultusunda tarım arazileri, çayır/mera alanları grafikte sınıflandırılarak gösterilmektedir. Yerleşim yerleri, yol, göller ve orman kısmı Kurumumuz kapsamında olmadığı için genel arazi kullanımında doldurulmamıştır. Mevcut arazi kullanım bilgilerine Kurumumuz kapsamında olan; tarım arazileri, çayır ve mera alanları eklenmiştir.

Grafik E.19 – Mardin ilinde 2019 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması

(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, yıl)

Çizelge E.52 – Mardin ilinde arazi kullanım sınıflandırması

(https://corinecbst.tarimorman.gov.tr, Corine, 2020)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	6714,90	0,78	7540,14	0,87	9490,15	1,08	10294,89	1,17	12990.62	1.48
2) Tarımsal Alanlar	426660,16	49,36	425384,19	49,22	470218,73	53,63	470169,77	53,62	466624.54	53.16
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	430291,82	49,78	430601,42	49,82	396380,29	45,21	395717,52	45,13	397563.48	45.29
4) Sulak Alanlar	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	48.63	0.01
5) Su Yapıları	663,05	0,08	804,21	0,09	718,43	0,08	625,42	0,07	609.44	0.07
TOPLAM	864329,93	100,00	864329,96	100,00	876807,60	100,00	876807,6	100,00	877836.71	100,00

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Bakanlık Makamının 02/04/2012 tarih ve 4896 sayılı Olur' u ile onaylanan "Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı"na askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında; "Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı" 07/09/2012 tarihinde 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

07/09/2012 tarihinde onaylanan "Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı" na askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında; "Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı" (L47, M45, M46, M47, M48, M51, M52, N45, N46, N47 ve N48 Paftaları), Plan Açıklama Raporu ve Plan Hükümleri, Bakanlık Makamı'nın 21/02/2013 tarihli ve 2737 sayılı Olur'u ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

21.02.2013 tarihinde onaylanan Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği' ne askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (L46, M45, M46, M47, M48, M51, M52, N44, N45, N46, N47, N48, N50, N51, N52, N53 Paftaları ve Lejant Paftası), Plan Hükümleri Değişikliği ve Plan Açıklama Raporu Değişikliği Bakanlık Makamı'nın 02/08/2013 tarihli ve 12130 sayılı Olur'u ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

02/08/2013 tarihinde onaylanan Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği' ne askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (M52, N44, N45, N46, N47, N48), Plan Hükümleri Değişikliği ve Plan Açıklama Raporu Değişikliği Bakanlık Makamı'nın 24.04.2014 tarihli ve 6376 sayılı Olur'u ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" (N46 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu, Plan Hükümleri) 08.10.2015 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" (N46 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 26.02.2016 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği" (Plan Hükümleri, Plan Hükümleri Değişikliği, Plan Değişikliği Raporu) 10.10.2016 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7.maddesi uyarınca "Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi

1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (M51 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 09.01.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (M46 Plan Paftası, Lejant, Plan Değişikliği Raporu) 21.04.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (M47 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 26.07.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N45 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 22.08.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N45 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 23.10.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N46 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 25.01.2018 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N44 Plan Paftası, M44 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 28.02.2018 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7.maddesi uyarınca “Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (Plan Hükümü Değişikliği, Plan Hükümleri, Plan Değişikliği Raporu) 16.03.2018 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

“Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (M45 Plan Paftası, Plan Değişikliği Raporu) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 13.08.2018 tarihinde onaylanmıştır.

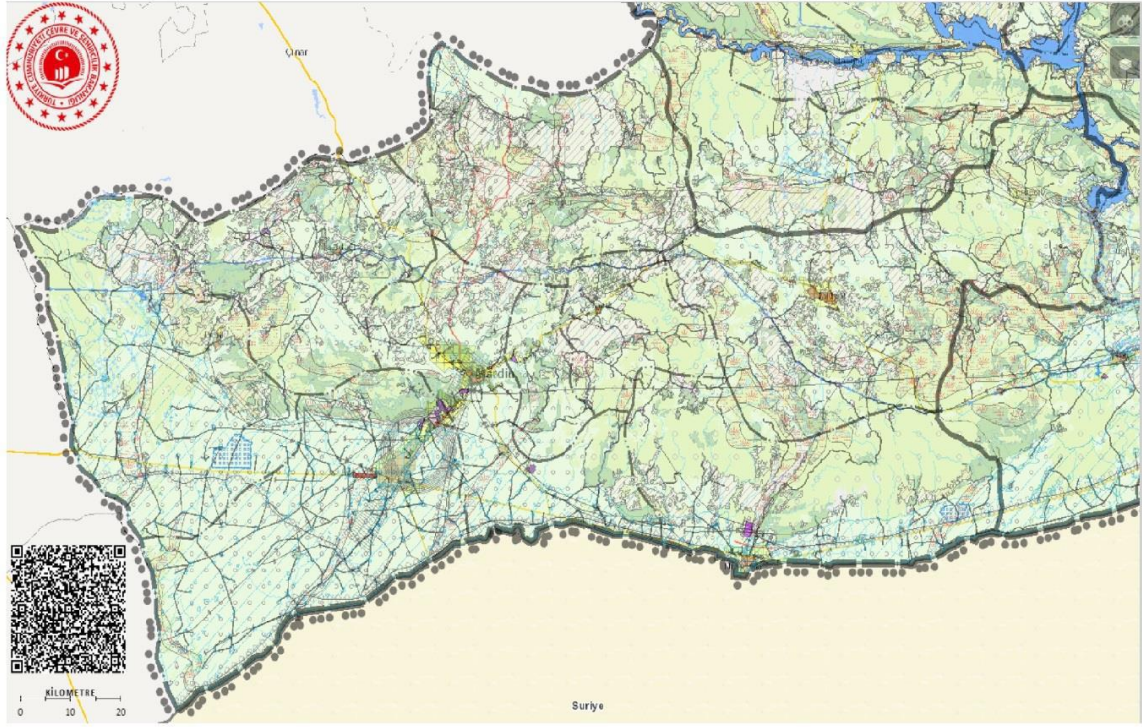
“Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N44 ve N45 Plan Paftaları, Plan Hükümleri, Plan Açıklama Raporu, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 28.02.2019 tarihinde onaylanmıştır.

“Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N46 Plan Paftası, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 19.03.2019 tarihinde onaylanmıştır.

“Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N46 Plan Paftası, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 22.05.2019 tarihinde onaylanmıştır.

“Mardin-Batman-Siirt-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği” (N44 ve M44 Plan Paftaları, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 102. maddesi uyarınca 15.11.2019 tarihinde onaylanmıştır.

Kaynaklar: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
<https://mpgm.csb.gov.tr/mardin-siirt-batman-sirnak-hakkari-planlama-bolgesi-i-82188Web>

Harita E.2 – Mardin ilinin Çevre Düzeni Planı

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü- Mekansal Planlama Şube Müdürlüğü,2020)

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde tarım toprakları Nusaybin Ovası, Mardin Ovası ve Kızıltepe Ovası ile ormanlık arazi, dere ve çayların vadilerinden oluşmaktadır. Bu toprakların büyük bir bölümü akarsuların taşıdığı alüvyonlarla kaplıdır. Toplam tarım alanının %9'unun üstünde olan kısmı dağlık ve tepelik alanlarda yayılmış haldedir. Arazilerin büyük bir bölümünde topraklar kahverengi orman toprakları, kırmızı kahverengi topraklar ve alüvyal topraklardır. Yağışlardan sonra toprak yüzeyi 4 – 5 cm kalınlığında bir kabuk bağlar. Ancak bu kabuklar kolaylıkla parçalanarak tanecikli bir hal alır. Kireç oranları iyi niteliklidir. Tarafımıza ulaşan veriler ışığında mera alanlarında azalmaların olduğu gözlenmektedir.

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)

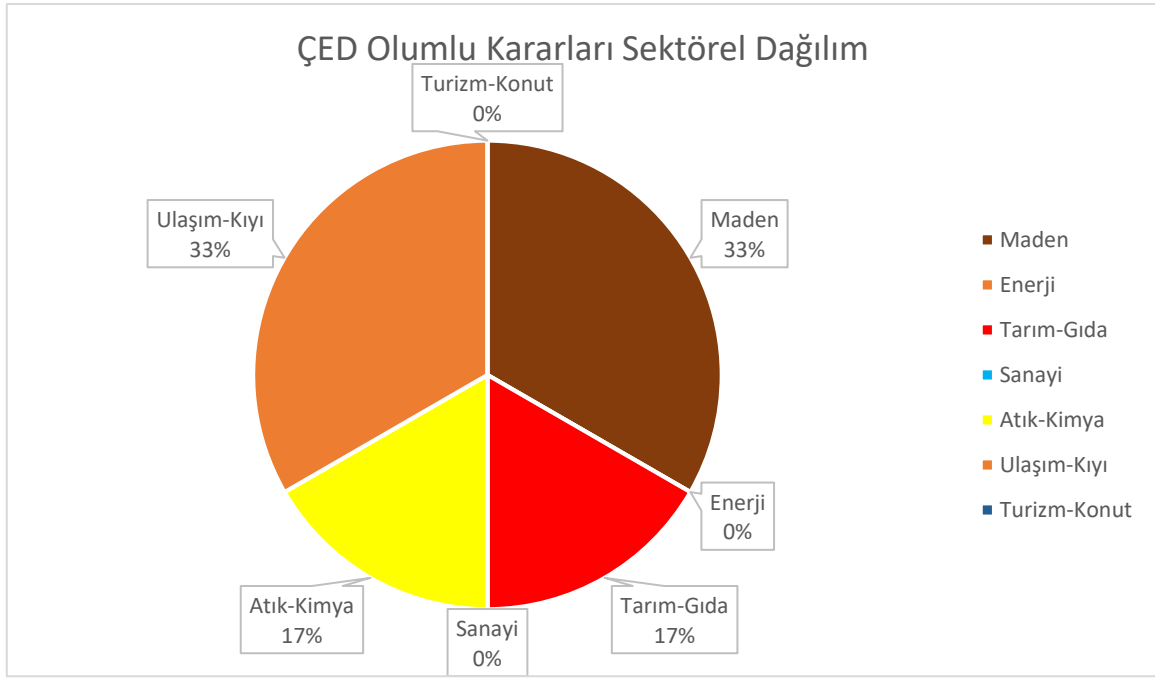
Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

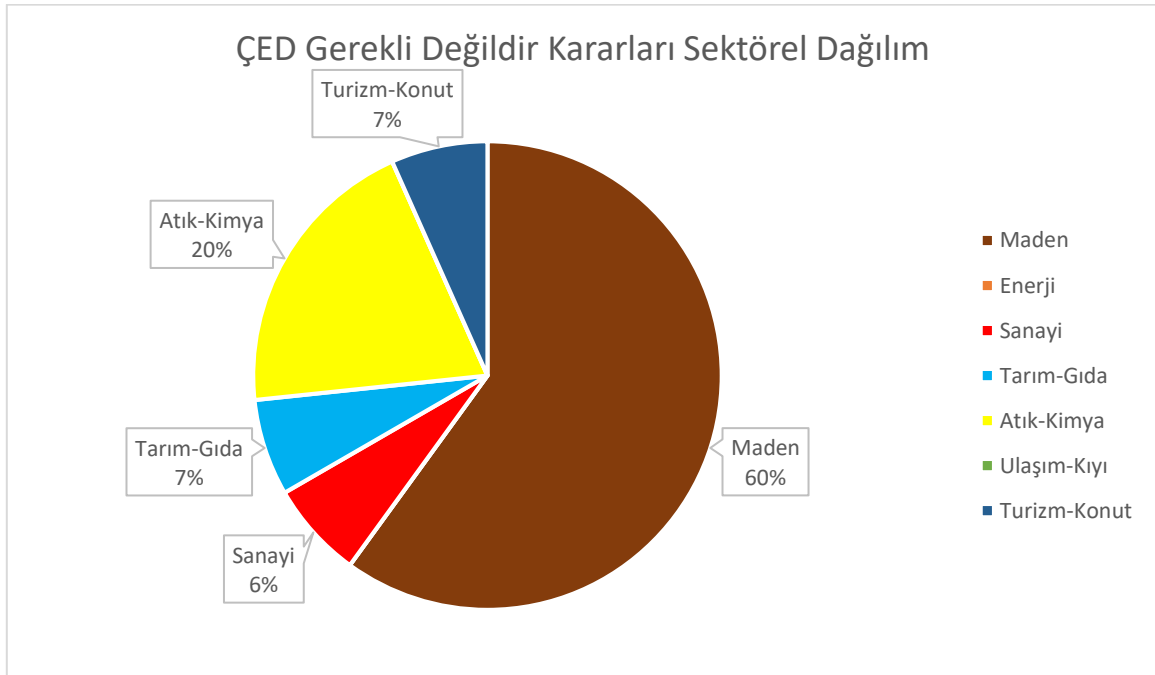
Çizelge F.53 – Mardin İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2019 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı, 2020)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda	Atık- Kimya	Ulaşım- Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	9		1	1	3		1	15
ÇED Gereklidir								
ÇED Olumlu Kararı	2			1	1	2		6
ÇED Olumsuz Kararı								

Grafik F.20 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, 2020)

Grafik F.21 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, 2020)

Çizelge F.58 – Mardin ilinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014-2019 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; verinin alındığı Haziran/ 2020)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
33	52	122	191	44	11	30	483

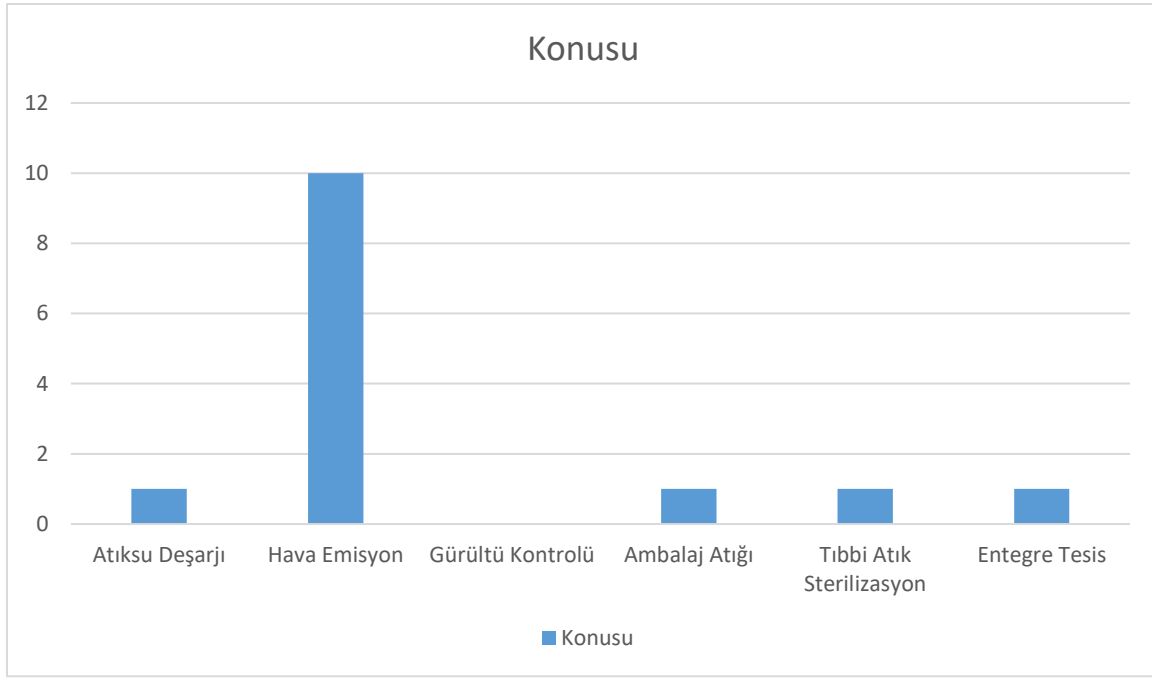
Çizelge F.54 –Mardin ilinde 2014-2019 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı; verinin alındığı Haziran/2020)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
-	-	-	-	-	-	-	

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.55 – Mardin ilinde 2019 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2020)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	3	12	15
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	1	12	13
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	14		14
TOPLAM	4	38	42

Grafik F.22 – Mardin ilinde 2019 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-izin yazılımı, 2020)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

ÇED Yönetmeliği kapsamında ilimizde mevcut durum incelendiğinde en çok sanayi sektöründe ve maden sektöründe faaliyet olduğu görülmüştür. Sanayi sektörünün içinde ise en fazla görülen faaliyet sektörü hazır beton tesisleridir. Çevre İzin /Çevre Lisans konularında ise madencilik, sanayi ve madde depolama-doldurma, kimya-petrol sektörlerinde daha fazla faaliyetin olduğu görülmektedir. Faaliyet konuları göz önüne alındığında ise ağırlıklı olarak emisyon ve atık su konulu çevre izninin alındığı söylenebilir.

Kaynaklar

Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

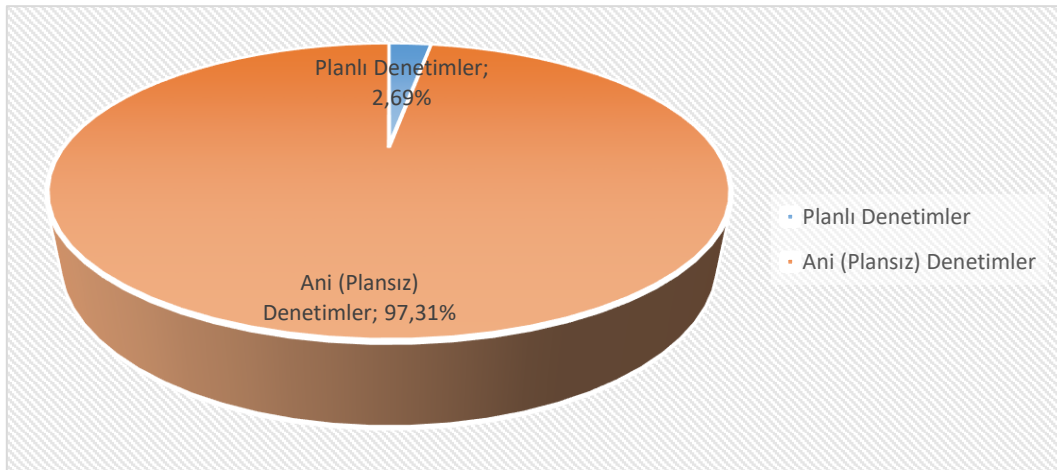
- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.56 - Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı

(e-denetim yazılımı, 2020)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	5
Plansız (ani+şikâyet) denetimler	181
Genel toplam	186

Grafik G.23 – Mardin ilinde ÇŞİM tarafından 2019 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı

(e-denetim yazılımı, 2020)

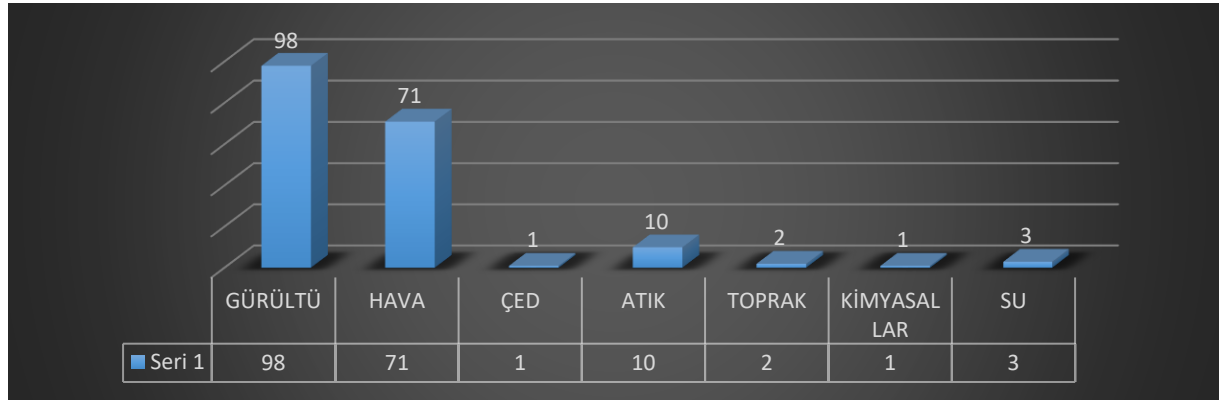
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Şube Müdürlüğünde bulunan bilgiler kapsamında Çizelge G.8 ve Grafik G.5 oluşturulmuştur.

Çizelge G.57 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb. Md. 2020

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	71	3	2	10	1	98	1	186
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	71	3	2	10	1	98	1	185
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	100	100	100	100

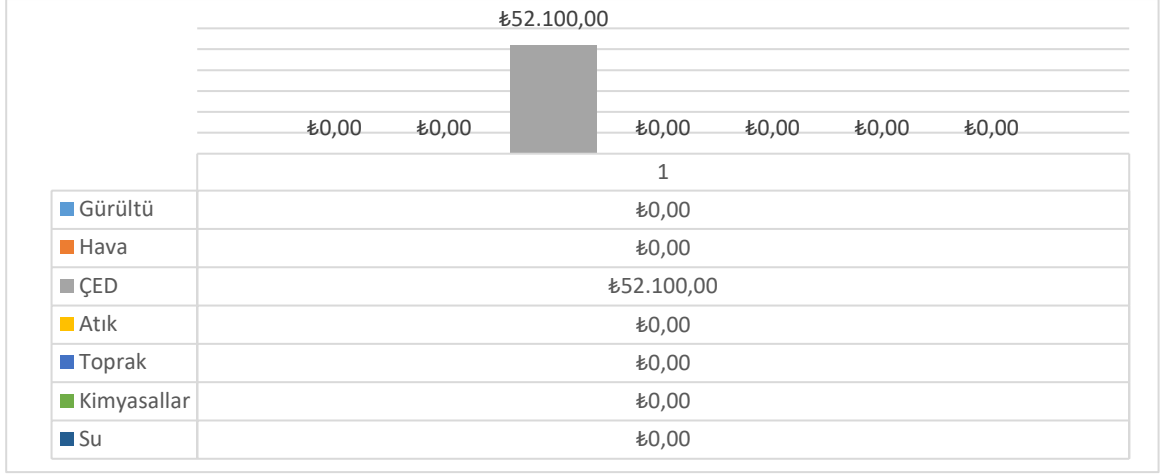
Grafik G.24 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çevre Yönetimi ve Denetimi Şb. Md. 2020

G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.58 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı

(e-denetim yazılımı, 2020)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	0	0	0	00	0	0	52.100,00 TL	0	52.100,00 TL
Uygulanan Ceza Sayısı	0	0	0	0	0	0	3	0	3

Grafik G.25 – Mardin ilinde 2019 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2020)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

Mardin ilinde tesislere faaliyeti durdurma/kapatma kararı yoktur.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-Denetim Yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

2019 yılı içerisinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzce ilçe milli eğitim müdürlüklerine 13 adet çevre eğitimi verilmiştir.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü olarak 5 Haziran Çevre Gününde Mardin ilinde İl Valisi, Kamu Kurum ve Kuruluşları yetkilileri ve öğrencilerin katılımıyla çevre ödüllü yarışmalar yapılmış olup çeşitli hediyeler dağıtılmıştır.

Kaynaklar

Mardin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü